

“เรามุ่งสร้างวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นให้สามารถใช้ทุนและศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ ด้วยการจัดการข้อมูลชุมชนในหลากหลายด้าน ซึ่งถือเป็น “แก่น” และ “กลไก” สำคัญ ในการเอาพื้นที่เป็นฐานในการพัฒนา อันเป็นหนทางเดียวที่จะสามารถพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ภายใต้อัตลักษณ์และตัวตนของชุมชน”

ดวงพร เสงบุญพันธ์

ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะชุมชน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

2 สิ่ง 3 สร้าง

‘กฤตตฤณ’

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 978-616-7790-78-7

พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤศจิกายน 2557

บรรณาธิการอำนวยการ ดวงพร เสงบุญพันธ์

ไพโรจน์ เงินแจ่ม

บรรณาธิการ กฤตพจน พงศ์ถิรประสิทธิ์

กองบรรณาธิการ สงพ่าง จรุงกิจอนันต์

มาลัย ต๊ะอ่อน

แสงเดือน มุ่ยแดง

ทยากร ยุทธวงศ์

ช่างภาพ กฤตพจน พงศ์ถิรประสิทธิ์

ศิลปกรรม กรกช สุริยาอาภรณ์

ออกแบบปก อรกุล แก้วหิรัญ

พิสูจน์อักษร ปริญนันท์ ตั้งพุทธิพงศ์

ประสานงานการผลิต ชัชฎาพร ณ บางช้าง

จัดพิมพ์โดย

สำนักสนับสนุนสุขภาพชุมชน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

อาคารเรียนรู้สุขภาพ เลขที่ 99/8 ซอยงามดูพลี แขวงทุ่งมหาเมฆ

เขตสาทร กรุงเทพฯ 10120 โทรศัพท์ 02-343-1500

www.thaihealth.or.th, www.punsook.org

ดำเนินการผลิตโดย

กฤตพจน พงศ์ถิรประสิทธิ์

โทรศัพท์ 081 710 0456

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ชุมชนท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปมาก ผ่านหลายปัจจัยด้วยกัน ประการสำคัญคือการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น กับการเติบโตของระบบทุนนิยม

สำหรับการกระจายอำนาจนั้น อาจมีเสียงค่อนข้างว่าเป็นเพียงคำพูด ด้วยอำนาจในการสร้างสรรค์ กิจกรรมหลายส่วนยังยึดโยงอยู่กับรัฐบาลกลาง ตลอดจนการแทรกแซงหลากหลายรูปแบบวิธี ในส่วนของทุนนิยมนั้น ได้เข้ามาเปลี่ยนรูปแบบชีวิตของคนชนบท การผลิตทำผลกำไรเพื่อตอบสนองความต้องการเชิงวัตถุได้เข้ามาเปลี่ยนวิถีชีวิตเดิมให้บิดเบี้ยว

แต่ที่กล่าวมานั้น เป็นด้านหนึ่งเท่านั้น เพราะปฏิเสธไม่ได้เลยว่าการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นได้เปลี่ยนแปลงอะไรหลายอย่าง ขณะที่ระบบทุนนิยมนั้น เมื่อมองดูแล้ว ก็เป็นเรื่องที่ยากจะหลีกเลี่ยง เรื่องราวจึงย้อนกลับมาที่กระบวนการจัดการ

เมื่อท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดการตัวเอง พื้นที่ใดที่มีผู้นำที่ดี ย่อมต้องเห็นผลลัพธ์เชิงบวก กิจกรรมการพัฒนาย่อมตอบถูกโจทย์หรือเกาถูกที่คัน ที่สำคัญการกระจายอำนาจได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าเดิม ยิ่งพื้นที่ใดมีทุนและศักยภาพดี ภาคประชาชนมีความเข้มแข็ง ชุมชนแห่งนั้นก็คือสังคมที่น่าอยู่ และมองเห็นแนวทางสู่ความยั่งยืนได้

คณะบรรณาธิการ

สารบัญ

Introduction - บทนำ ‘2 สิ่ง 3 สร้าง’	9
Management - การบริหารจัดการ	11
2 สิ่ง 3 สร้าง เพื่อชุมชนน่าอยู่	14
ชมรมบำบัดทุกข์บำรุงสุขตำบลสมอโคน	16
ศูนย์อุ่นใจเมื่อใช้บริการ	18
Welfare - ให้ชุมชนช่วยดูแล	21
องค์กรสวัสดิการชุมชนตำบลสมอโคน	22
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตร่วมใจ	24
กองทุนพัฒนาอาชีพสตรีสมอโคน	26
Folk Wisdom for Health - ภูมิปัญญาเพื่อสุขภาพ	29
ศูนย์ฟื้นฟูและดูแลสุขภาพตำบลสมอโคน	30
เพื่อช่วยเหลือ จึงสร้างนวัตกรรม	32
บิบนวดเพื่อรักษา และภูมิปัญญาเหยียบน้ำมัน	34
กลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน	36
Environment - สิ่งแวดล้อมของสมอโคน	39
เมื่อมีป่า ต้องรักษาอยู่ คู่ชุมชน	40
อ่างเก็บน้ำห้วยคลองกระโดน	42
Sustainable Agriculture - เกษตรกรรมยั่งยืน	45
ความยั่งยืนของ กาญจน์ พิศคำ	46
We Live and We Learn - อยู่เพื่อเรียนรู้	49
ฐานเพาะปัญญาตำบลสมอโคน	50
กลุ่มเยาวชนอาสาพัฒนาตำบลสมอโคน	52

สารบัญ

Local Economy - เศรษฐกิจชุมชน	55
รวมกลุ่มถักตะกร้า	56
เย็บจักร ปั่นสุข	58
รวมกลุ่มเลี้ยงโค แล้วโตไปด้วยกัน	60
Stay - พักผ่อนหย่อนกาย	63
โฮมสเตย์ ป่าสำเภา	64
Local Food - อาหารพื้นบ้าน	67
แกงมะแฮะ	69
ผัดวุ้นเส้นโบราณ	73
Culture - วัฒนธรรม	77
แหล่งประติมากรรมวิเศษศิลป์	78
แหล่งสืบสานภาษาล้านนา	80
Sightseeing - เที่ยวชมยามเย็น	83
วัดวิเศษวานิช	84
โองโมงธรรมศุทธิ	86
ต้นโพธิ์ใหญ่	89
Interview - สัมภาษณ์ ‘ภาวะผู้นำ’	91
ให้พลังพลเมืองขับเคลื่อนสมอโคน	93
ไฟโรจน์ เงินแจ้	
นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน	
Contact – ติดต่อ	95
History & Basic Information - ประวัติ ข้อมูลพื้นฐานตำบลสมอโคน	97

บทนำ '๒ สิงห์ ๓ สร้าง'

บทนำ '2 สิ่ง 3 สร้าง'

Introduction

แม่น้ำปิงไหลเอื่อยเลียบเคียงพื้นที่ส่วนหนึ่งของตำบลสมอโค่น แม่น้ำสุดท้ายกำลังเข้ามาแล้ว แต่ระดับน้ำเวลานี้กลับไม่สูงเท่าไรนัก คนที่นี่คาดการณ์กันว่า ปีหน้าภัยแล้งจะมาเยือน หากคนสมอโค่นก็ไม่ได้วิตกเท่าไรนัก เพราะภัยพิบัติได้แวะเวียนผ่านมาจนคุ้นชินกันแล้ว ที่สำคัญพวกเขาเตรียมการรับมือไว้เสมอ

ตำบลสมอโค่นอยู่ในอำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก พื้นที่ของตำบลถูกแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกนั้นเป็นที่ราบติดแม่น้ำปิง ซึ่งเป็นที่ตั้งของบ้านหมู่ที่ 1-6 ส่วนอีกฝั่งนั้นถูกแบ่งด้วยถนนหลวง เป็นพื้นที่ของบ้านหมู่ที่ 7-9 ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าเขา ไม่มีอาณาเขตติดแม่น้ำ

แม้จะเป็นที่ราบ แต่บ้านหมู่ที่ 1-6 ก็มีพื้นที่ประกอบเกษตรกรรมน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นบ้านเรือนอยู่อาศัย ประชาชนที่อาศัยอยู่ฝั่งนี้ประกอบอาชีพรับจ้าง ส่วนหนึ่งทำนาทำไร่แค่พอบริโภคในครัวเรือน ขณะที่ฝั่งบ้านหมู่ที่ 7-9 ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาทิ ทำไร่มันสำปะหลัง ปลูกข้าว เลี้ยงวัว ส่วนหนึ่งออกรับจ้าง และด้วยความที่เป็นพื้นที่เขา มีป่าอุดมสมบูรณ์ ชาวบ้านจึงได้อาศัยป่าในการยิงชีพ เก็บของป่า พิษสมุนไพรที่สับเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกตลอดทั้งปี แต่พื้นที่ส่วนนี้ก็ประสบภัยแล้งต่อเนื่อง จึงเป็นที่มาของอ่างเก็บน้ำชลประทาน และอาศัยความร่วมมือร่วมใจฟันฝ่าภัยไปด้วยกัน

คนตำบลสมอโค่นจึงไม่ได้สุขสบาย ต้องดิ้นรนเพื่อปากท้อง ชาวบ้านส่วนหนึ่งต้องจากบ้านไปทำงานข้างนอก ดังนั้นผู้นำชุมชนจึงมุ่งเป้าหมายไปที่การสร้างอาชีพภายในตำบล ผ่านการรวมกลุ่มต่างๆ รวมถึงการส่งเสริมสวัสดิการภายในชุมชน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนในชุมชน

ความเข้มแข็งของชุมชนจึงเกิดจาก 2 ส่วนด้วยกัน ส่วนแรกคือประชาชนในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่ตอบรับเข้าร่วมกับผู้นำชุมชนในการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการพัฒนา อีกส่วนหนึ่งคือผู้บริหารชุมชน ที่คอยมองปัญหาภายในชุมชนอยู่เสมอ เป้าหมายก็เพื่อสร้างให้ตำบลสมอโค่นนั้นมีความน่าอยู่

2 สิ่ง 3 สร้าง คือกลไกสำคัญที่ได้สร้างรากฐานความเข้มแข็งของตำบลสมอโค่น ซึ่งต้องอาศัยทั้งตัวผู้นำและประชาชนเข้ามาทำงานร่วมกันอย่างสอดคล้องและกลมกลืน

2 สิ่ง คือผู้นำ 2 คน ที่ขับเคลื่อนชุมชนผ่านกระบวนการ 3 สร้าง อันได้แก่ การสร้างผู้นำ การสร้างความเข้าใจ และการสร้างการมีส่วนร่วม

เมื่อผู้นำพร้อม ประชาชนพร้อม ต่อให้มีปัญหา ไม่ว่าจะภัยธรรมชาติ หรือผลงพิษเศรษฐกิจและสังคม ตำบลสมอโค่นก็จะเดินหน้าฝ่าปัญหาทั้งหมดไปพร้อมกัน...

การบริหารจัดการ

Management

พื้นที่ตำบลสมอโคนนั้นอุดมไปด้วยทรัพยากรป่าไม้ ที่สำคัญยังมีภูเขาหินแกรนิตเนื้อดี เป็นที่ดึงดูดตาต่อใจของนายทุน ที่สุดแล้วก็พากันหาโอกาสในการถกฉวยทรัพยากรไปจากชุมชน แต่นั่นก็เป็นที่มาของการรวมตัวต่อสู้ของชาวบ้าน จนที่สุด กลุ่มนายทุนก็ถ่างออกไป นั่นเป็นจุดเริ่มต้นเล็กๆ ของตำบลสมอโคนในวันนี้ ด้วยส่วนหนึ่งของแกนนำในวันนั้น ได้ต่อยอดเส้นทางการอนุรักษ์และพัฒนา จนก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำตำบล

ความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของพลังมวลชน ทำให้ผู้บริหารขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ผ่านชุมชน ผลักดันให้เกิดการรวมตัวใกล้ชิด เพื่อเสริมรากฐานหรือทุนที่มีมาแต่เดิม ให้แตกยอดเติบโตต่อไป บนหนทางที่ยั่งยืน...

ไพโรจน์ เงินแจ้ง

MONGKUT'S UNIVERSITY
TECHNOLOGY THONBURI

วาสนา จีวีปัญญา

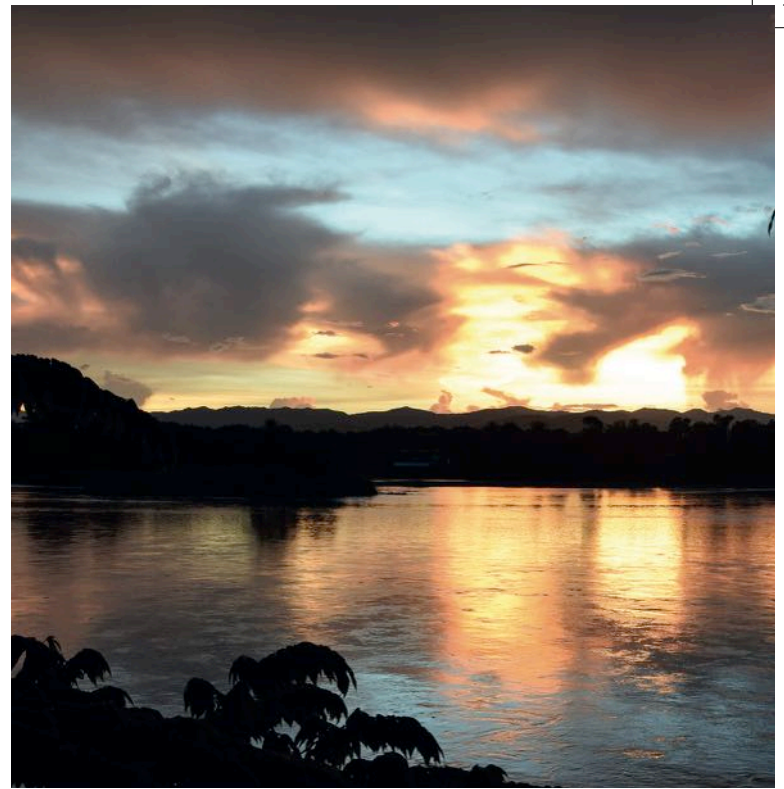
2 สิงห์ 3 สร้าง เพื่อชุมชนน่าอยู่

ครั้งหนึ่งพื้นที่ตำบลสมอโคนมีการประท้วงเรื่องการให้สัมปทานหิน ด้วยเป็นพื้นที่ภูเขาหินแกรนิต ประกอบกับอุดมด้วยป่าไม้ ชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้รวมตัวกันประท้วง เพื่อปกป้องทรัพยากรของชุมชนเอาไว้ การต่อสู้ดำเนินไป และจบลงเมื่อมีผู้เสียชีวิต นายทุนยอมล่าถอยออกจากพื้นที่ แกนนำผู้ประท้วงในเวลานั้นได้ทำงานเพื่อพื้นที่ต่อเรื่อยมา

ไฟโรจน์ เงินแจ่ม เป็นแกนนำผู้ประท้วงในเวลานั้น แม้ไม่ใช่ถิ่นกำเนิดของตน แต่ด้วยความรักในธรรมชาติ ก็พร้อมลุกขึ้นปกป้องไฟโรจน์เป็นเขยของตำบลสมอโคน ย้ายตามภรรยามาอยู่ที่นี้ตั้งแต่ปี 2526 หลังจากการประท้วงในครั้งนั้น ก็ทำงานเบื้องหลังเพื่อชุมชนเรื่อยมา

กระทั่งปี 2540 มีการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น เกิดหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคนขึ้น ไฟโรจน์ได้รับเลือกเข้าเป็นสมาชิก อบต. ดำรงตำแหน่งเลขานุการของฝ่ายบริหาร มีบทบาทในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยในปี 2542 เริ่มทำเสียงตามสาย หอกระจายข่าว เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านเข้าใจในบทบาทของ อบต. กระทั่งในปี 2544 ได้พัฒนาไปถึงการประชุมข้อบัญญัติออกอากาศผ่านเสียงตามสาย เพื่อให้ชาวบ้านได้รับทราบถึงประเด็นถกเถียงต่างๆ

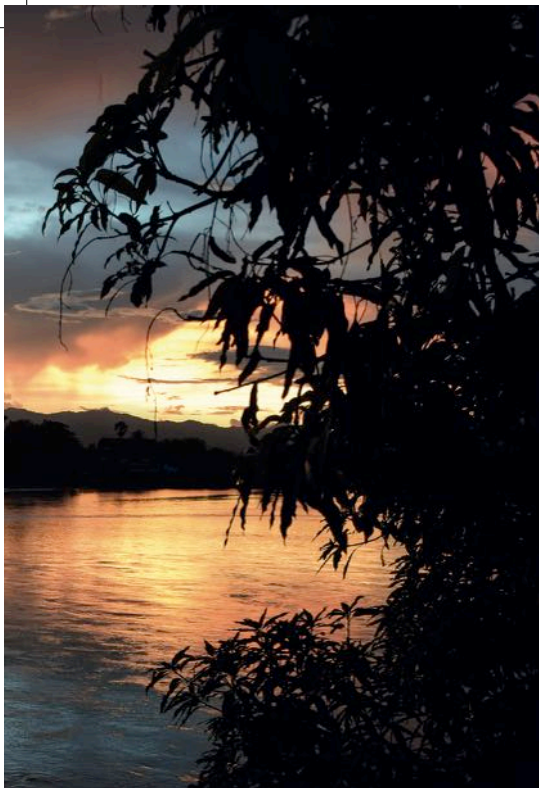
ในสมัยเลือกตั้งต่อมา ไฟโรจน์ลงสมัครรับเลือกตั้ง และได้เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน หากในเวลานั้น ประชาชนยังไม่เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ๆ แท้จริงของ อบต. รวมถึงของตัวเอง เขาเอง ประสานกับแรงงานจากความคิดความเชื่อเดิมๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อน

ปี 2545 ไฟโรจน์จึงให้ **วาสนา จี๋ปัญญา** ผู้เป็นภรรยาสมัครเป็นผู้ใหญ่บ้าน และได้รับเลือก เพื่อเป็นอีกแรงหนึ่งในการสร้างความเข้าใจกับชาวบ้าน ด้วยความเป็นคนพื้นที่ ประกอบกับความสามารถ การสร้างความเข้าใจเริ่มประสบผล กิจกรรมการพัฒนาสามารถดำเนินได้อย่างราบรื่น

กระทั่งปี 2550 วาสนา ได้ลงสมัครเป็นกำนันตำบลสมอโคน ซึ่งทำให้การผลักดันกิจกรรมพัฒนาในพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเร็วขึ้น ซึ่งนี่ก็คือที่มาของ 2 สิงห์

การก่อร่างของ 2 สิงห์ ในมุมหนึ่งอาจมีภาพของเผด็จการ หากแต่ความตั้งใจของไฟโรจน์ที่แท้จริง ไม่ได้ต้องการให้การพัฒนาเกิดขึ้นจากคนเพียง 2 คน แคในช่วงเริ่มต้นที่อยากให้การพัฒนาเรื่องต่างๆ เป็นไปได้ไหลลื่น โดยไม่เคยลืมนึกถึงความสำคัญของเสียงประชาชน

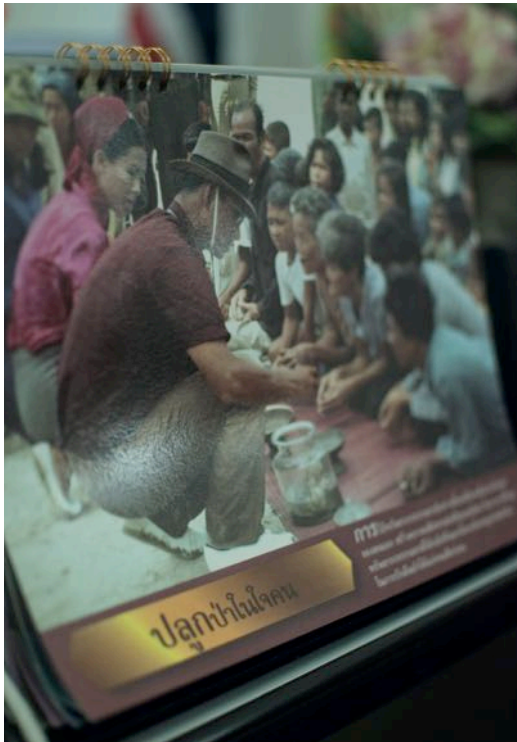
ซึ่งแท้จริงคือรากฐานของการพัฒนาตำบลสมอโคน นับตั้งแต่เข้ามาเป็นนายก อบต. นั้น ทำให้ไฟโรจน์ได้วางแนวคิด 3 สร้างขึ้นมา

“สิ่งแรกคือการสร้างผู้นำ ประชาชนตำบลสมอโคนที่เป็นคนดี คนเก่ง จะต้องได้รับการส่งเสริมให้ก้าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนา เอาทุนและศักยภาพของพวกเขาออกมาใช้ รวมถึงให้เขาตระหนักรู้หน้าที่ของตัวเอง ไม่เอียงอายในการออกมาเป็นทัพหน้าของการพัฒนา

สิ่งที่สองคือการสร้างความเข้าใจ ติดอาวุธให้ประชาชนของสมอโคนทุกคนรู้จักหน้าที่ บทบาทของการเป็นพลเมืองที่ดี ตลอดจนรู้จักสิทธิของตัวเอง

สิ่งที่สามคือการสร้างการมีส่วนร่วม ด้วยการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้าร่วมในทุกกิจกรรมการพัฒนา รวมถึงประสานความร่วมมือจากองค์กรในพื้นที่ เช่น วัด โรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงเรียน ให้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาตำบล” ไฟโรจน์เล่า

2 สิ่ง ของตำบลสมอโคน จึงเป็นเสมือนจุดศูนย์กลางของกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ โดยมีกลไก 3 สร้าง ซึ่งก็คือการสร้างพลเมืองขึ้นมาร่วมกันพัฒนาตำบล ด้วยทุนและศักยภาพที่มีอยู่เดิม ประกอบกับกิจกรรมพัฒนาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น ได้ทำให้ตำบลสมอโคนในวันนี้มีความน่าสนใจยิ่ง...

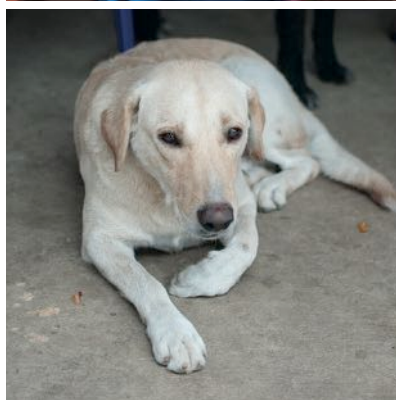
ชมรมบำบัดทุกข์บำรุงสุขตำบลสมอโคน

สังคมชนบทนั้นเป็นสิ่งขนาดเล็ก คนในชุมชนรู้จักกันหมด ยิ่งในพื้นที่ๆ มีการย้ายเข้าน้อยแบบนี้ บางบ้านจึงรู้จักกันมาแทบทั้งชีวิต บ้างรู้จักและทำงานร่วมกันมา เมื่อเกิดการเจ็บป่วย หรือซราภาพไปตามวัย ก็ให้รู้สึกเป็นห่วงอาทรกัน

วาสนา จีวีปัญญา กำนันตำบลสมอโคน เล่าว่า ในราวปี 2552 ได้มีการเชิญผู้ใหญ่บ้านเก่า กำนันเก่า รวมถึงผู้ช่วยคนเก่ามารวมกลุ่มกัน เพื่อดูแลกันและกันในแต่ละครอบครัว ด้วยเห็นว่า ทำงานร่วมกันมา จึงอยากดูแลกันในกลุ่มสมาชิก ใครมีปัญหาหรือเกิดเจ็บไข้ได้ป่วยก็ไปเยี่ยมกัน

นับเป็นการเริ่มต้นกันภายในกลุ่ม โดยไม่มีเงิน ไม่มีองค์กรสนับสนุน ตั้งต้นผ่านการเก็บเงินคนละ 50 บาท ทั้งกำนัน ผู้ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ทั้งชุดเก่า ชุดปัจจุบัน มาตั้งเป็นชมรมบำบัดทุกข์บำรุงสุขตำบลสมอโคน

ด้วยเห็นภาพร่วมกันว่า ครอบครัวของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนผู้ช่วยฯ ในแต่ละ

จำใจให้ทรัพย์สินแก่ผู้ช่วยกำนัน

คุณชัย สุคนธาตรี ผู้ช่วยกำนัน

หมู่บ้านควรจะมีสวัสดิการในการรักษาพยาบาล กรณีเจ็บป่วย รวมถึงสวัสดิการกรณีเสียชีวิตบ้าง จึงได้ปรึกษาหารือกันระหว่างผู้ใหญ่บ้าน แต่ละหมู่เห็นชอบให้มีการออมเงินขึ้นในกลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงผู้ช่วยกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยฝ่ายรักษาความสงบ เพื่อจัดเป็นสวัสดิการยามเจ็บป่วย และเสียชีวิตของครอบครัวสมาชิก

ต่อมาได้มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นจากกลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ขยายไปยังกลุ่มแพทย์ประจำตำบล โดยสมาชิกแต่ละคนต้องนำเงินมารวม

กัน คนละ 50 บาท กระทั่งมาเก็บเพิ่มเป็น 100 บาทในปี 2555 และภายหลังได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่นอีกปีละ 5,000 บาท

นอกเหนือจากการจัดสวัสดิการในกลุ่มสมาชิกแล้ว ทางชมรมฯ ยังได้ผลักดันให้เกิดการทำโฉนดชุมชนขึ้น เนื่องจากพื้นที่บ้านหมู่ที่ 1-6 มีชาวบ้านบุกรุก อ้างสิทธิ์เอาพื้นที่ไปขาย ชมรมฯ ซึ่งรวมแกนนำชุดปัจจุบันและชุดเก่า จึงได้ผลักดันให้เกิดการทำประชาคมในหมู่บ้านต่อไปจนถึงระดับตำบล และอำเภอ กระทั่งเรื่องไปถึงกรมที่ดิน จังหวัดตาก ในการผลักดันให้ที่ดิน 153 แปลงเป็นที่สาธารณประโยชน์ของตำบลสมอโค่น ชมรมฯ ยังได้เป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ป่าชุมชนในทุกหมู่บ้าน ตั้งแต่หมู่ที่ 1-9 ยกเว้นบ้านหมู่ที่ 4 ซึ่งไม่มีพื้นที่ป่า

ล่าสุด หลังจากคณะ คสช. ได้เข้ามาบริหาร ทางนายอำเภอออกหนังสือให้ท้องถิ่น แต่งตั้งเวรยามเพื่อเข้ารักษาความสงบเรียบร้อย ชมรมฯ จึงได้นำศูนย์ดำรงธรรมที่เคยจัดตั้งขึ้นในปี 2550 จุดประสงค์เพื่อดูแลความสุข และให้ความเป็นธรรมกับประชาชน หากยังไม่เป็นรูปธรรมมากนักในเวลานั้น มาทำการปิดฝุ่น โดยปรับปรุงใหม่ให้เป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น ภายใต้ชื่อว่า 'ศูนย์ดำรงธรรม บำบัดทุกข์ คืบความสงบให้ลูกบ้านตำบลสมอโค่น' โดยนำผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านทั้ง 9 หมู่บ้าน มาเข้าเวรยามผลัดเปลี่ยนกัน ณ ที่ทำการซึ่งเป็นบ้านของกำนัน วาสนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับเรื่องร้องทุกข์ของชาวบ้าน เพื่อบรรเทา หรือไกลเกลี่ยปัญหาได้ทันที

จะเห็นได้ว่า ชมรมบำบัดทุกข์บำรุงสุขตำบลสมอโค่นมีความยืดหยุ่นค่อนข้างมาก ด้วยมีกำนันเป็นแกนกลาง ซึ่งเรื่องราวต่างๆ ในตำบลต้องผ่านกำนันอยู่แล้ว ชมรมฯ นี้จึงเป็นเสมือนด่านหน้ารับเรื่องราวแทบทุกเรื่องของประชาชนตำบลสมอโค่น...

ศูนย์อุ่นใจเมื่อใช้บริการ

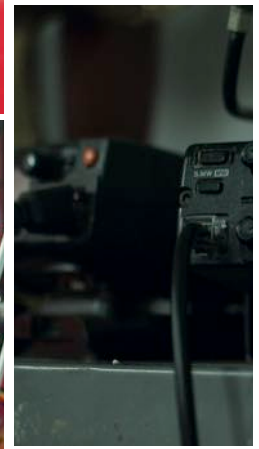
บ้านหมู่ที่ 1-6 ของตำบลสมอโค่นอยู่ติดแม่น้ำปิง ซึ่งเวลาที่น้ำมากจะเข้าท่วมพื้นที่ ขณะที่บ้านหมู่ที่ 7-9 นั้น เป็นพื้นที่สูง มักจะประสบปัญหาภัยแล้งอยู่เป็นประจำ ซึ่งกรณีของภัยแล้งนี้เองที่เป็นจุดเริ่มให้เกิดศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำบลสมอโค่น หรือเรียกแบบเป็นกันเองว่า ‘ศูนย์อุ่นใจ’ ขึ้นในชุมชน

อภิรักษ์ ภู่นวล ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เล่าให้ฟังว่า เมื่อปี 2547 ได้เกิดภัยแล้งขึ้นในตำบลสมอโค่น พื้นที่หมู่ที่ 7, 8 และ 9 หรือที่คนที่นี่เรียกว่า ‘ฝั่งบ้านน้ำดิบ’ ณ เวลานั้น ตำบลต้องใช้รถอีแต่นบรรทุกถังที่บรรจุน้ำ 2,000 ลิตรไปแจกจ่ายให้ชาวบ้าน แล้วภัยแล้งดังกล่าวก็มักจะเวียนมาที่ตำบลสมอโค่นเสมอในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายนของแต่ละปี

ทาง อบต. รวมถึงกลุ่มผู้นำชุมชนจึงผลักดันให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อช่วยเหลือในยามที่เกิดภัยพิบัติขึ้นในพื้นที่ ลักษณะการทำงานในช่วงเริ่มต้นนั้น ทุกฝ่ายเข้ามาร่วมกันทำงานด้วยจิตอาสา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนคนในตำบลสมอโค่นรู้สึกปลอดภัยและอุ่นใจ ด้วยมีศูนย์ป้องกันฯ นี้คอยเฝ้าระวังและให้ความช่วยเหลือได้ตลอดเวลา

กระทั่งในปี 2549 ตำบลสมอโค่นได้รับรางวัลธรรมมาภิบาล จึงนำเงินรางวัลที่ได้จัดซื้อรถดับเพลิงมาประจำที่ศูนย์ป้องกันฯ เพื่อใช้ในการช่วยเหลือชาวบ้านที่ประสบภัยแล้ง รวมถึงงานป้องกันอัคคีภัยในชุมชน

เมื่อมีศูนย์ป้องกันฯ เวลามีปัญหาอะไรทาง อบต. หรือผู้นำก็จะประสานเรื่องมาที่นี่ มีการช่วยรับส่งคนป่วย ผู้ยากไร้ ให้เข้าถึงการรักษาพยาบาล แต่งานหนักของศูนย์ป้องกันฯ เกิดขึ้นอีกครั้งในปี 2554 น้ำท่วมใหญ่ครั้งนั้น ตำบลสมอโค่นได้รับความเสียหายอย่างมาก โดยเฉพาะพื้นที่หมู่ที่ 1-6 ซึ่งเป็นที่ราบ น้ำจากแม่น้ำปิงเอ่อ

ท่วมบ้านเรือน ทาง อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยฯ อปพร. รวมถึงประชาชนในสถานที่ที่ไม่ได้รับผลกระทบต่างเข้ามาช่วยกันขนย้ายประชาชนในเขตที่ได้รับผลกระทบ

หลังเหตุการณ์ใหญ่ผ่านพ้นไป จึงมีการตั้งศูนย์ป้องกันฯ ขึ้นมาอย่างเป็นทางการ บนที่ดินที่เคยเป็นที่รกร้าง ชาวบ้านเข้ามาช่วยกันสร้างโรงเรียนขึ้น ลงแรงลงเงินแข่งขัน

ในช่วงเว้นว่างจากภารกิจใหญ่ ทางศูนย์ป้องกันฯ ได้ร่วมกับโรงเรียนในพื้นที่ อบรมเด็กฯ เรื่องภัยพิบัติ เวลาที่มีประชุมหมู่บ้านก็ได้เข้าไปสอนชาวบ้านในการดับเพลิง ภัยไฟไหม้ ไฟป่า เบื้องต้น

ปัจจุบัน ศูนย์ป้องกันฯ แห่งนี้มีมีคณะทำงานอยู่ 10 คน เป็นลูกจ้างประจำ 4 คน ประสานงานกับกำนัน ผู้ช่วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ด้วยศูนย์ป้องกันฯ นี้ มีกำนันเป็นประธาน จึงทำงานร่วมกับศูนย์ตำรวจธรรม บำบัดทุกข์ คืบความสุขให้ลูกบ้าน ตำบลสมอโคน เป็นความเชื่อมโยงในการดูแลลูกบ้านตำบลสมอโคนให้อยู่ดีมีสุขตลอดเวลา

เวลานี้ศูนย์ป้องกันฯ มีรถดับเพลิง 2 คัน รถกู้ภัย 1 คัน ที่มีอุปกรณ์ช่วยชีวิตพร้อม เรือยนต์ 1 ลำ เรือพลาสติก 4 ลำ รถยก 1 คัน รถอีแต๊กและอีแต่น้อยอย่างละ 1 คัน นอกจากนี้ ยังมี 'มิสเตอร์เตือนภัย' ซึ่งเป็นเครื่องวัดระดับน้ำ เวลาฝนตก เครื่องนี้จะคอยรับน้ำแล้วอ่านค่า ก่อนส่งสัญญาณข้อมูลไปที่กรมทรัพยากรน้ำ เพื่ออ่านและพยากรณ์ข้อมูลที่ได้ หากระดับน้ำอยู่ในค่าวิกฤต ทางกรมทรัพยากรน้ำจะส่งข่าวแจ้งมาให้ศูนย์ป้องกันฯ เพื่อประกาศให้ชาวบ้านเตรียมอพยพขึ้นที่สูงต่อไป

อภิรักษ์ เสริมว่า ที่นี้เปรียบเสมือนศูนย์อุ่นใจ เพราะนอกจากปัญหาหนักๆ แล้ว เรื่องเล็กๆ อย่างคนเมาอนข้างทาง งูเงี้ยวเงี้ยว ขอลิงอาละวาด ก็แจ้งเข้ามาให้ศูนย์ป้องกันฯ ไปจัดการ

เรียกว่า มีปัญหา ถามหาศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตำบลสมอโคน หรือศูนย์อุ่นใจแห่งนี้ ยินดีให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง...

ให้ชุมชนช่วยดูแล

Welfare

ชุมชนชนบทนั้นจำเป็นต้องอาศัยการเกื้อกูลซึ่งกันและกันภายในชุมชน ด้วยพื้นฐานของประชากรมีความใกล้เคียง ยามเกิดเหตุครั้งหนึ่งก็ยังมีเพื่อนบ้านคอยให้ความช่วยเหลือ แต่การช่วยเหลือเพียงครั้งคราวอาจไม่ยั่งยืนเท่าไรนัก การรวมตัวจัดตั้งกลุ่มที่มีกฎเกณฑ์แน่นอนคงจะดีกว่า

กลุ่มองค์กรสวัสดิการในตำบลสมอโคน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตรวมใจนั้นเกิดขึ้นจากปัญหาหลากหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น การขาดสถาบันการเงินใกล้บ้าน การขาดสวัสดิการของประชาชนหรือขาดอาชีพ ปัญหาเหล่านี้นำมาซึ่งแนวทางที่ก่อร่างสร้างตัวขึ้นเป็นรูปธรรม ผ่านเวทีประชาคม และการร่วมแรงของคนในชุมชน...

องค์กรสวัสดิการชุมชนตำบลสมอโคน

สังคมชนบทจำเป็นต้องอาศัยการเกื้อกูลกัน ด้วยเป็นสังคมที่มีขนาดเล็ก ประกอบกับประชากรไม่มีรายได้มากนัก ยามเจ็บยามป่วยจะหันไปพึ่งใคร ยิ่งบ้านไหนมีคนเสียชีวิตต้องจัดงานศพ ต้องใช้เงินก้อน บางคนอย่าว่าแต่เรื่องจัดงาน แค่โรงศพก็ไม่สามารถหาได้แล้ว

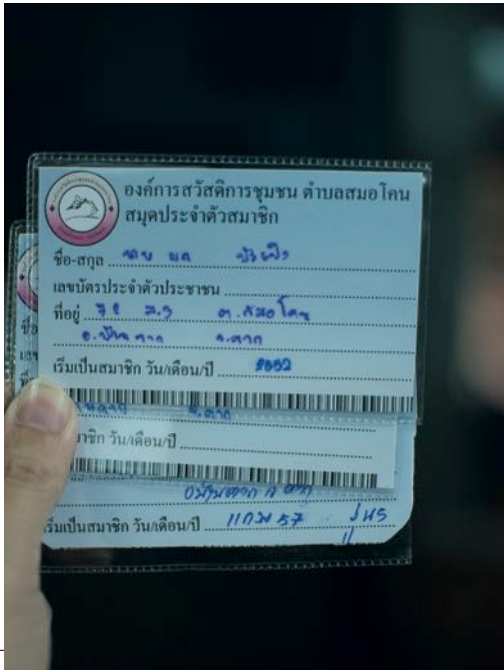
นั่นเป็นจุดเริ่มต้นที่ จำลอง แก้วกัญญา ผู้ประสานงานและเหรียญองค์กรสวัสดิการชุมชนตำบลสมอโคน หนึ่งในแกนนำจัดตั้ง เล่าให้ฟัง “เมื่อก่อนกลุ่มชาวบ้านที่ไม่มีหลักประกันมั่นคง ยามมีการตาย เจ็บป่วย หรือการคลอดบุตร แล้วเกิดขัดสนก็มักมาขอเอาจากผู้นำชุมชน เช่น ขอบริจาคโรงศพ ทำให้กลุ่มผู้นำชุมชนเห็นปัญหา และเกิดแนวคิดในการจัดสวัสดิการให้กับชุมชน”

เริ่มต้นโดยจัดเวทีประชาคมร่วม ทั้งชาวบ้าน ผู้นำชุมชน แกนนำหมู่บ้าน รวมถึงแกนนำผู้สูงอายุ 10 คน เพื่อรับฟังความคิดเห็น โดยส่วนใหญ่เห็นชอบ เบื้องต้นจึงได้จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ มีคณะกรรมการ ตั้งกติกา รวมถึงหาสมาชิกมาเข้าร่วมเพิ่ม

“เรานำร่อง 90 คน สมาชิกเหล่านี้ไปหาสมาชิกเพิ่ม รวมเป็น 356 คน เก็บ

จำลอง แก้วกัญญา

เงินค่าสมาชิกคนละ 100 บาทต่อปี เป็นทุนตั้งต้น เพื่อนำมาจัดสรรสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ โดยเบื้องต้นชมรมผู้สูงอายุจะจ่าย 3,000 บาท กรณีเสียชีวิต สำหรับเป็นค่าทำศพ แต่หลังจากดำเนินการมาได้ราวหนึ่งปี เงิน 3,000 บาท ไม่เพียงพอ สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่าอย่างน้อยต้อง 5,000 บาท ทำให้มีการเก็บเงินรายปีเพิ่มเป็น 150 บาท” จำลองย้อนความให้ฟัง

ต่อมาในปี 2552 มีนโยบายจากรัฐบาลส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการถ้วนหน้า แต่ชมรมผู้สูงอายุที่ทำอยู่นั้นไม่ครอบคลุม จึงปรับปรุงใหม่ โดยดึงคนรุ่นใหม่เข้ามาทำงาน และเลือกคณะกรรมการโดยมีตัวแทนหมู่บ้าน จนถึงกลุ่มองค์กรต่างๆ และขยายสวัสดิการให้เพิ่มมากขึ้น

ให้หลังหนึ่งปี มีนโยบายจากทางภาครัฐให้จัดตั้งสวัสดิการ 3 ขา ขึ้นในชุมชน ทำให้เกิดการขยายอายุสมาชิกเป็นตั้งแต่อายุ 5 ปีขึ้นไป ด้วยความที่ต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น ทางกลุ่มจึงต้องจดทะเบียนเพื่อรับการรับรองจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ภายใต้ชื่อองค์กรสวัสดิการชุมชนตำบล

สมอโคน

หลังจากจดทะเบียน มีสมาชิกเข้าร่วม 543 คน โดยต้องจ่ายค่าสมาชิกรายปีๆ ละ 200 บาท รวมเป็นเงิน 108,600 บาท อบต. สนับสนุนให้อีกในจำนวนที่เท่ากัน รวมถึงภาครัฐให้อีกจำนวนเดียวกัน ตามหลัก 3 ขา คือ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรัฐ ทำให้สวัสดิการของกลุ่มขยายมากกว่าเดิม โดยสมาชิกที่คลอดบุตรจะได้ 500 บาท เจ็บป่วยนอนโรงพยาบาลจะได้คืนละ 100 บาท ปีละไม่เกิน 20 คืน เสียชีวิตจะได้ 5,000 บาท

กระนั้น กลุ่มเห็นว่า จำนวนเงินยังไม่เพียงพอ ปีต่อมาจึงเก็บสมาชิกเพิ่มเป็นวันละ 1 บาท โดยปีที่ 2 ของสวัสดิการ 3 ขานี้ มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 1,137 คนๆ ละ 365 บาท รัฐและอบต. สมทบให้ตามจำนวน

ปีต่อมามีสมาชิกเพิ่มเป็น 2,066 คน เก็บวันละ 1 บาท รัฐสมทบให้เท่ากัน แต่ อบต. ให้ 50,000 บาท ด้วยเห็นว่า องค์กรสวัสดิการชุมชน ตำบลสมอโคนสามารถอยู่ได้ ขณะที่ อบต. ยังมีภารกิจงานอื่นที่ต้องช่วยเหลือก่อน มีการปรับสวัสดิการเพิ่ม เป็นนอนโรงพยาบาล มีบริการรับส่งผู้ป่วยฉุกเฉิน รับส่งศพไปที่บ้าน เป็นเจ้าภาพถวายจตุปัจจัยในงานสวด

ปัจจุบันมีการปรับปรุงเงื่อนไขเล็กน้อย โดยเพิ่มสิทธิประโยชน์ตามอายุสมาชิก กรณีเสียชีวิต ถ้าเป็นสมาชิกครบ 1 ปี จะได้ 5,000 บาท 2 ปี ได้ 6,000 บาท 3 ปี ได้ 7,000 บาท 4 ปี ได้ 10,000 บาท ตามขั้นบันได มีคณะกรรมการ 19 คน ช่วยกันดู บริหาร และเก็บเงินสมาชิกในเดือนตุลาคมของทุกปี

ในส่วนของคนยากจน ผู้ด้อยโอกาสที่ไม่ได้เป็นสมาชิก องค์กรสวัสดิการชุมชนตำบลสมอโคนก็ให้การช่วยเหลือ ผ่านการสนับสนุนทุนประกอบอาชีพ รวมถึงช่วยผู้ที่มีปัญหาหนี้ในระบบ ด้วยการให้กู้ยืมดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาท

นี่ก็เป็นความช่วยเหลือผ่านการร่วมแรงร่วมใจ เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับคนในชุมชน โดยไม่ต้องไปหาที่ไหนไกล...

แพรวใจ มงคล

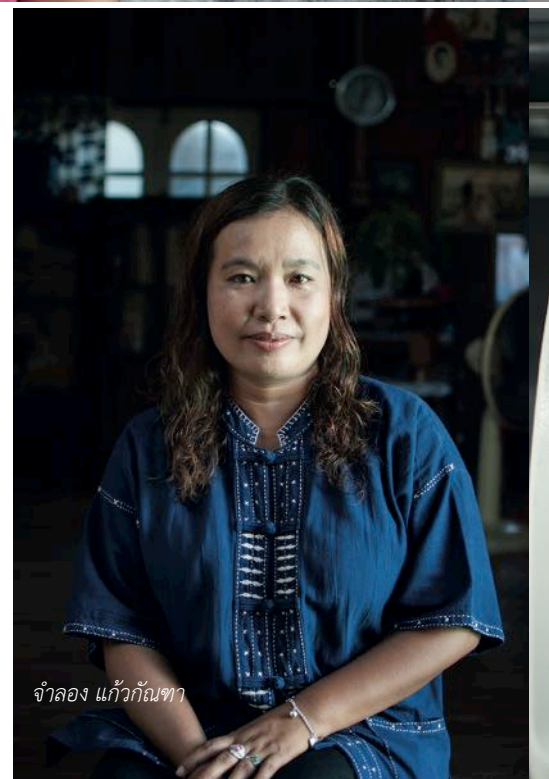
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตร่วมใจ

คนชนบทเก็บหอมรอมริบจากเงินที่ละน้อย เมื่อมีเงินไม่มาก ก็เก็บไว้ที่บ้าน ธนาคารอยู่ไกล ไม่มีสาขาเอเยะเหมือนในปัจจุบัน ครั้นจะเอาไปลงทุนก็ไม่รู้แหล่ง ชุมชนจึงเกิดความคิดที่จะจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ภายในบ้านเกาะลานหมู่ที่ 3 โดยเริ่มปรึกษาหารือกับพัฒนาการประจำตำบลเพื่อหาวิธีการดำเนินงาน

จำลอง แก้วกัญชา หนึ่งในแกนนำผู้ก่อตั้ง เล่าให้ฟังว่า ประมาณปี 2542 ทางชาวบ้านหมู่ที่ 3 ได้เชิญพัฒนาการประจำตำบล ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านมาร่วมทำประชาคม ทุกส่วนเห็นด้วยให้มีกลุ่มออมทรัพย์ขึ้น จึงได้เริ่มจัดตั้งภายใต้ชื่อ ‘กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตร่วมใจ’ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการออมในชุมชน

เริ่มต้นนั้น แพรวใจ มงคล วิทยากรประจำกลุ่มเล่าให้ฟังว่า จะต้องเสียค่าสมัคร 20 บาท ทำการรับฝากตั้งแต่ 20 บาทขึ้นไป ในทุกวันที่ 6 ของเดือน เริ่มต้นมีผู้เปิดบัญชี 94 คน รวมเงินฝากได้ 4,000 บาท

“ที่นี่ไม่มีดอกเบี้ย แต่จะปันส่วนโดยคิดจากร้อยละ 70 ของดอกเบี้ย แล้วมาเฉลี่ยเป็นหุ้น

จำลอง แก้วกัญชา

เพื่อจ่ายเงินให้กับผู้ฝาก โดยอีกร้อยละ 15 จะเป็นค่าดำเนินงานของกรรมการ ร้อยละ 10 จะเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับสาธารณประโยชน์ ที่เหลืออีกร้อยละ 5 นำมาเก็บรวมเป็นการเพิ่มทุน” แพร่ใจเล่า

เงินที่นำมาปันส่วนจ่ายคืนนั้น คือดอกเบี้ยจากธนาคาร รวมถึงดอกเบี้ยจากการปล่อยกู้ โดยคิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน โดยผู้กู้ต้องมีโฉนดที่ดินค้ำประกัน เพื่อแลกกับวงเงินกู้ไม่เกิน 40,000 บาท อีกกรณีหนึ่งคือใช้สมุดเงินฝาก โดยสามารถกู้ได้ไม่เกินยอดเงินที่ฝากไว้

วัตถุประสงค์ของการกู้ส่วนใหญ่ก็เพื่อนำไปประกอบอาชีพ หรือบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า เป็นการช่วยเหลือกันในชุมชนมากกว่าแสวงหาผลกำไร

“ที่ตั้งขึ้นเพราะอยากให้คนออม แต่ทางกลุ่มอยากให้ออมไปด้วยกัน คนละน้อย ไม่อยากรับก้อนใหญ่ เพราะถ้ามีการถอนก้อนใหญ่ออก สภาพคล่องจะเสีย แต่ปัจจุบันยอดเงินฝากในกลุ่มก็พอมีสภาพคล่องมากแล้ว” จำลองเสริม

นอกจากนี้กลุ่มยังนำกำไรที่ได้มาใช้ในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เช่น พัฒนาหมู่บ้าน ซื้อเครื่องเสียงสำหรับงานบุญ งานพิธี สร้างศาลาที่ป่าช้า จัดงานลอยกระทง จัดสวัสดิการนอนโรงพยาบาลครั้งละ 300 บาท ถ้าสมาชิกมีการเสียชีวิต กลุ่มจะเป็นเจ้าภาพให้คืนหนึ่ง และสำหรับปีหน้าทางกลุ่มมีแผนที่จะแจกทุนการศึกษา ประชาชนบ้านเกาะลาน หมู่ที่ 3 ที่เป็นสมาชิกหลายกลุ่ม ก็รับสิทธิประโยชน์หลายต่อ

ปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตร่วมใจมีสมาชิกทั้งหมด 385 คน มียอดเงินฝากรวมเกือบ 3 ล้านบาท นับเป็นความสำเร็จหนึ่งจากความร่วมมือร่วมใจของชาวตำบล...

กองทุนพัฒนาอาชีพสตรีสมอโคโคน

ความที่พ่อบ้านของตำบลสมอโคโคนมีอาชีพรับจ้างต่างถิ่น ที่บ้านจึงเหลือแต่ผู้หญิง ประกอบกับพื้นที่ตำบลสมอโคโคนไม่เหมาะสำหรับทำการเกษตรเท่าไร ไฟโรจน์ เงินแจ่ม นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสมอโคโคน จึงได้เชิญตัวแทนสตรีหมู่บ้านละ 10 คนเข้ามาร่วมพูดคุย เพื่อผลักดันให้เกิดกลุ่มอาชีพ ตลอดจนสร้างผู้นำจากกลุ่มแม่บ้านในชุมชน

อุบล ดิบัติ วิทยากรประจำกลุ่ม เล่าให้ฟังว่า ตอนนั้นร่วมทำประชาคมกันทุกฝ่าย เห็นชอบให้จัดตั้งกองทุนพัฒนาอาชีพสตรีสมอโคโคนในช่วงปี 2550

“สมาชิกในกลุ่มซึ่งมีหมู่บ้านละ 20 คน มีมติร่วมกันที่จะเลี้ยงโค และได้มีการระดมทุนอีกหมู่บ้านละ 1,000 บาท รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจาก อบต.สมอโคโคน อีก 100,000 บาท เพื่อมาเป็นทุนตั้งต้น” อุบลเล่า

ทางกลุ่มจัดซื้อโคแม่พันธุ์จำนวน 9 ตัว เพื่อเพาะเอาลูก แล้วแจกจ่ายให้สมาชิกแบ่งกันไปเลี้ยง แต่กระนั้นการเลี้ยงโคไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากราคาโคตกลงเป็นอย่างมากในช่วงนั้น เลี้ยงไปก็มีแต่ภาวะขาดทุน ทางกลุ่มจึงตัดสินใจขายโคทั้งหมด เหลือเงินอยู่เพียง 86,000 บาท

เงินก้อนสุดท้ายนั้น จึงนำมาจัดสรรปล่อยกู้ให้กับสมาชิกในวงเงินไม่เกิน 10,000 บาท สำหรับผู้ที่ต้องการหาทุนไปประกอบอาชีพที่ตนเองถนัด โดยเก็บดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ ผู้ที่จะกู้ได้นั้นจะต้องซื้อหุ้นๆ ละ 100 บาท ถึงจะมีสิทธิ์กู้ และสามารถกู้ได้ปีเว้นปี นอกจากนี้แต่ละปีจะมีการปันผลหุ้นคืนให้กับสมาชิกในอัตราร้อยละ 7

ในส่วนของอุบล เมื่อเลิกเลี้ยงโค ก็ทำพวงหรีด ด้วยในเวลานั้นวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ได้เข้ามาให้ความรู้ด้านการทำพวงหรีด และรวมสมาชิกได้ประมาณ 20 คน โดยใช้งาน ชามช้อน มาทำเป็นพวงหรีดขายให้กับองค์กรสวัสดิการชุมชน เมื่อทำไปได้ระยะหนึ่ง พบว่ามีคนเสียชีวิตบ่อย ด้วยความเชื่อที่ว่าเป็นกลางไม่ดี จึงยุติการทำพวงหรีดไป

หลังเลิกทำพวงหรีดไป ในปี 2554 อุบลรวมตัวกับเพื่อนสมาชิกกลุ่มเดิม หันมาประดิษฐ์ดอกไม้ผ้าใยบัว โดยมีงานเข้ามาต่อเนื่องเรื่อยมา ส่วนใหญ่นั่งทำอยู่กับบ้าน เสร็จแล้วนำมารวมกันเพื่อส่งลูกค้า เงินรายได้ทั้งหมดทำการหารเท่าๆ กัน และในตอนต้นปี 2557 นี้เอง นายก อบต.สมอโคโคน ได้ริเริ่มทำโรงเรียนผู้สูงอายุ ทางกลุ่มก็ส่งตัวแทนเข้าไปสอนผู้สูงอายุให้ทำดอกไม้ผ้าใยบัวในโรงเรียนด้วย...

ภูมิปัญญาเพื่อสุขภาพ

Folk Wisdom for Health

สิ่งที่คอยสนับสนุนสุขภาพของคนตำบลสมอโคน คือน้ำใจ ด้วยความที่บุคลากรทางการแพทย์ในพื้นที่ห่างไกลนั้นมีน้อย สิ่งที่ชุมชนจะจัดสรรได้คือการสร้างจิตอาสาขึ้นในพื้นที่ ซึ่งจิตอาสาทั้งหมดล้วนทำงานเป็นเครือข่ายภายในตำบล

ส่วนถ้าจะมองกันถึงอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ทันสมัยนั้น ที่นี้ก็ไม่ใช่เปรียบพร้อมอีกเช่นกัน มีแต่ความคิดสร้างสรรค์กับจิตสาธารณะผ่านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ได้เข้าไปดูแล สร้างสรรค์สร้างนวัตกรรมในการดูแลผู้ป่วยในพื้นที่ รวมถึงการต่อยอดวิชาความรู้ด้านแพทย์แผนไทยเพิ่มเติม เพื่อขยายโอกาสในการเข้าถึงการรักษาของประชาชนในพื้นที่

อย่างน้อยก็เป็นสิ่งที่ชุมชนช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันได้ โดยไม่มีใครคิดถึงสิ่งตอบแทน...

นงคราญ วงษ์แก้ว

ศูนย์ฟื้นฟูและดูแลสุขภาพตำบลสมอโค่น

รากฐานของศูนย์ฟื้นฟูและดูแลสุขภาพตำบลสมอโค่นนั้นก็คือกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน รวมไปถึงกลุ่มจิตอาสาซึ่งจะทำงานร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสมอโค่นในการดูแลผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง ผู้ป่วยอัมพฤกษ์อัมพาต รวมไปถึงผู้สูงอายุในชุมชน

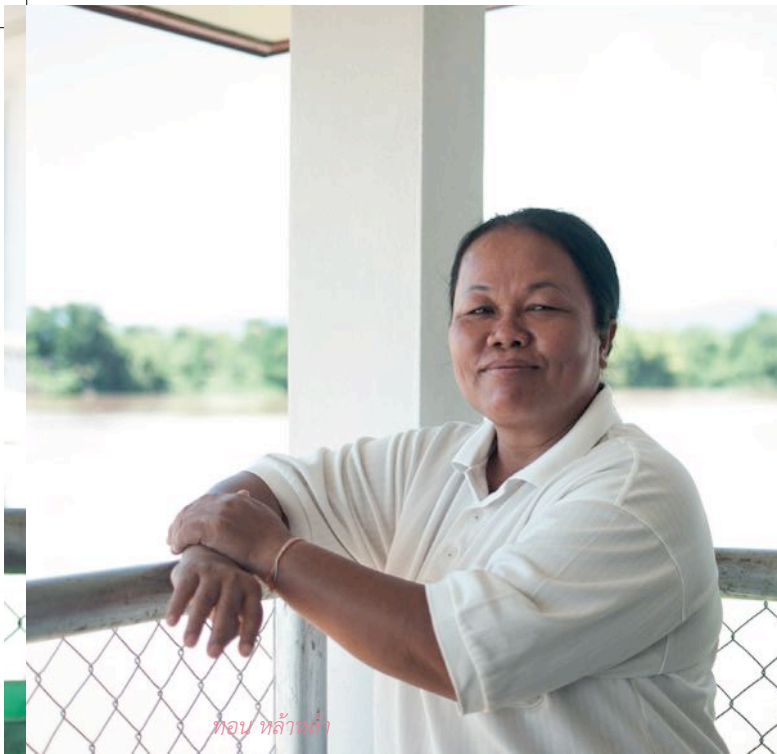
ในปี 2551 รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาระบบบริการสุขภาพ อปต.สมอโค่น ร่วมกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก จึงได้ให้ อสม. จำนวน 40 คน ไปอบรมเรื่องการดูแลผู้สูงอายุ จนเกิดเป็นอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) ในพื้นที่ ซึ่งอัตราส่วน อผส. 1 คน ดูแลผู้สูงอายุไม่น้อยกว่า 5 คน

อผส. จึงเป็น อสม. ที่มีความเชี่ยวชาญพิเศษ เป็นแกนนำในการดูแลบุคคล 5 กลุ่ม ตามที่ สปสช. กำหนด ได้แก่ กลุ่มแม่และเด็ก

กลุ่มเด็กแรกเกิดไปจนถึงอายุ 6 ปี กลุ่มประชากรอายุ 6 -25 ปี กลุ่มผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้ด้อยโอกาส ผู้ติดเชื้ และกลุ่มผู้สูงอายุ

นงคราญ วงษ์แก้ว อสม. ประจำหมู่ที่ 3 เล่าว่า อสม. จะมีการออกเยี่ยมผู้ป่วยติดบ้านติดเตียง ผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้พิการ และผู้สูงอายุในทุกวันศุกร์ร่วมกับหมออนามัย เมื่อกลับมาจะมีการประชุมและทำแผนการเยี่ยมสำหรับสัปดาห์ถัดไปว่าจะเยี่ยมกลุ่มไหน

“นอกจากนี้ ในแต่ละเดือนจะมีการประชุมในกลุ่ม อสม. ทุกวันที่ 10 ของเดือน นำเอากรณีศึกษามาพูดคุยกัน เพื่อหาแนวทางในการฟื้นฟู บำบัด ส่งเสริมคุณภาพชีวิตต่อไปอย่างไร โดยจะพิจารณาความช่วยเหลือเป็นกรณีไป บางรายต้องคิดนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ บางรายต้องการการฟื้นฟูก็จะมีการประสานไปที่ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อรับมาทำกายภาพบำบัดที่ศูนย์ฟื้นฟูฯ นี้ บางรายที่มาไม่ได้ ทางเราก้เข้าไปถึงบ้าน” นงคราญ

เล่า

อย่างศูนย์ฟื้นฟูและดูแลสุขภาพตำบลสมอโคน เกิดขึ้นจากความร่วมมือของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติสาขาเขตพื้นที่ (พิชญ์โลก) ที่เข้ามาสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างศูนย์ฟื้นฟูและสร้างเครือข่ายการให้บริการบำบัดและฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย ผู้พิการ และผู้สูงอายุ โดยเชื่อมโยงจากกิจกรรมเยี่ยมบ้านในชุมชน

อย่างที่ศูนย์ฟื้นฟูนี้จะมี **ตอน หล้าหล้า** ประจำอยู่ทุกวันทำการ โดยตอนเป็นหมอนวดของกลุ่มนวดที่ทำงานร่วมกับศูนย์ฟื้นฟูและดูแลสุขภาพตำบลสมอโคนด้วย

ตอนนี้ในตำบลสมอโคนมีผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนราว 500 คน โดยในจำนวนนี้เป็นผู้พิการราว 100 คน ในจำนวนร้อยละกว่าครึ่งสามารถช่วยเหลือตัวเองได้บางส่วน กับอีกบางส่วนที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้เลย การมีศูนย์ฟื้นฟู ที่มีหน่วยย่อยอย่างกองทุนนวัตกรรม

สุขภาพ ตลอดจนกลุ่มนวดแผนไทยจึงเป็นเสมือนโอกาสในการเข้าถึงการดูแลสุขภาพที่ประชาชนสมอโคนได้รับอย่างถ้วนหน้า โดยไม่มีใครตกหล่นแม้แต่คนเดียว

นอกจากนี้ สำหรับผู้สูงอายุ ผู้พิการที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ นับจำนวนราว 200 กว่าคน ทาง อบต. ได้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้น เพื่อนำพวกเขามาร่วมตัวกันทำกิจกรรมในทุกวันศุกร์ โดยมีปราชญ์ชุมชนเข้ามาสอนงานหัตถกรรม อย่างการสานกำยสลากหรือการสอนร้องรำทำเพลง ซึ่งจะมี อสม. เป็นพี่เลี้ยงคอยนำทำกิจกรรม

ศูนย์ฟื้นฟูและดูแลสุขภาพตำบลสมอโคนจึงเป็นเสมือนแกนกลางที่โดดเด่นขึ้นมา ทำงานประสานกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยมี อสม. เป็นผู้ขับเคลื่อน ซึ่ง อสม. แต่ละคนของศูนย์ฟื้นฟูแห่งนี้ มีความสามารถไม่ธรรมดาเลย...

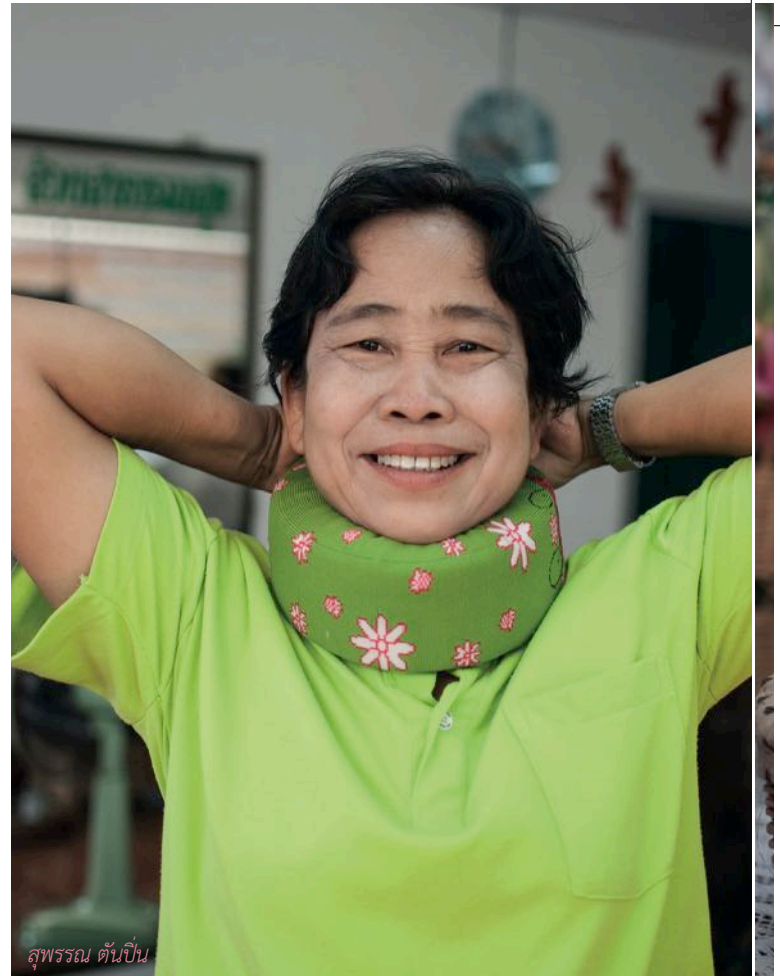
เพื่อช่วยเหลือ จึงสร้างนวัตกรรม

แต่ละสัปดาห์ที่ อสม. ออกเยี่ยมบ้าน ได้เห็นปัญหาผู้ป่วยที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ และเห็นความต้องการเยียวยาเป็นกรณีกันไป อสม. ที่นี้ร่วมกับ **แสงเดือน ม่วยแดง** เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน จึงได้คิดค้นนวัตกรรม หรือเครื่องช่วยเหลือผู้ป่วยในรูปแบบต่างๆ ตามความคิดสร้างสรรค์ และวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในพื้นที่

สุพรรณ ตันปิ่น วิทยากรประจำกองทุนนวัตกรรมการดูแลสุขภาพ เล่าว่า ตำบลสมอโคนไม้ได้ร่ำรวย แต่เป็นตำบลที่มีจิตอาสา เวลาออกเยี่ยมตามบ้าน ได้เห็น ก็นำมาพูดคุยหาแนวทาง บางส่วนที่พอจะช่วยเหลือได้ทันที ก็ลงมือกัน ผลออกมาเป็นนวัตกรรมอย่างนี้เห็น

นวัตกรรมเบาะรองนั่งเคลื่อนที่สำหรับผู้พิการ และผู้สูงอายุ ด้วยบางรายไม่สามารถเดินได้ แต่สามารถใช้แขนได้จึงเกิดแนวคิดในการริเริ่มทำนวัตกรรมเบาะรองนั่งเคลื่อนที่สำหรับผู้พิการ และผู้สูงอายุที่เดินไม่ได้ โดยนวัตกรรมนี้ได้รับรางวัลระดับจังหวัด มีการนำไปแสดงที่อิมแพคเมืองทองธานี

นวัตกรรมเบาะรองนั่งเคลื่อนที่นี้ดัดแปลงมาจากที่รองถังแก๊ส นำมาเชื่อมติดกับล้อ จากนั้นวางเบาะลงนั่ง เพื่อให้ผู้สูงอายุ และผู้พิการได้ใช้แขนพาตัวเคลื่อนที่ ไปเข้าห้องน้ำ หรือไปส่วนอื่นๆ ของ

สุพรรณ ตันปิ่น

บ้านได้

สำหรับที่รัดคอ หรือเฝือกคอที่กลุ่มประดิษฐ์ขึ้นมานั้น ใช้ในกรณีผู้ปวดกระดูกคอ เอ็นยึด โดยใช้เศษเบาะจากในชุมชนมาทำ เย็บปิดด้วยผ้าสวยงาม และได้มีการประเมินจากคนใช้งานจริง จึงดัดแปลงขนาดให้พอเหมาะกับการรักษา แตกต่างจากเฝือกคอสำเร็จรูปที่มีขนาดเดียว

ชุดกายบริหารไหล่ ที่เป็นการประดิษฐ์ขึ้นจากภูมิปัญญาชาวบ้านอีกเช่นกัน ช่วยให้ผู้ป่วยได้ยืดกล้ามเนื้อ แขน ออกแรงแขนและหัวไหล่ทั้งสองข้าง ทั้งยังเป็นอุปกรณ์ที่สะดวกในการพกพามาออกเยี่ยมบ้าน

นอกจากนี้ ยังมีขวดอุ่นกายคลายเมื่อย เป็นการเอาขวดเหลือใช้มาใส่น้ำร้อน แล้วนำมากดทับ หรือนวดลงบนตัวให้กับผู้สูงอายุที่มีอาการปวดเมื่อย ส่วนกะลามะพร้าวทั้งแบบที่เป็นการเหยียบกะลาเพื่อช่วยให้เลือดหมุนเวียนดีขึ้น กับแบบกะลาใบเดียวที่ใช้วางลงบนพุงแล้วนอนทับ แล้วยังมี ‘นมนาง’ (ไม่มีรูปคล้ายหน้าอก) ที่ไว้ใช้นอนหนุนคลายเส้นที่คอ

นอกเหนือจากอุปกรณ์เหล่านี้ กองทุนนวัตกรรมการดูแลสุขภาพ ยังมีที่เด็ดเก็บไว้อีก...

บับนวดเพื่อรักษา และภูมิปัญญาเหยียบน้ำมัน

เกิดจากการที่ อบต.สมอโค่น ร่วมกับศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ 16 (ศพส.16) เข้ามาจัดอบรมหลักสูตรเพิ่มเติมแพทย์แผนไทยตามมาตรฐานงานแพทย์แผนไทยให้กับกลุ่มจิตอาสาในพื้นที่ โดยมีวิทยากรจากจังหวัดเชียงใหม่มาให้ความรู้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเสริมทักษะให้กับ อสม. ในพื้นที่ ผ่านการมองปัญหาของพื้นที่ตำบล ด้วยมีผู้สูงอายุจำนวนมาก กับผู้ป่วยติดบ้านติดเตียงที่ต้องการการรักษาด้วยวิชาขนาดแผนไทย จนผ่านการรับรองตามเกณฑ์มาตรฐาน 150 ชั่วโมง

เกิดเป็นกลุ่มนวด 16 คน ขึ้นในชุมชน จึงนำมาสู่การทำโครงการศูนย์บำบัดกายเพื่อนใจ ใกล้บ้าน สืบสานตำนานแพทย์แผนไทย โดยใช้บ้านพักหลังเก่าของสถานีนอนามัยสมอโค่น เป็นที่ทำการศูนย์ฯ ในการให้บริการนวดตัว มือ เท้า รวมไปถึงการอบประคบแช่สมุนไพร และการเหยียบน้ำมันที่ถือเป็นของหายากในเวลานี้

สมาชิกส่วนใหญ่เรียนหลักสูตรนวดแผนไทยพื้นฐาน หากแต่มี 2 คน คือ **สิริมาศ ใจไหว** กับ **นิตยา ชัยวรรณ** ที่เรียนเหยียบน้ำมันเพิ่ม ซึ่งเป็นวิชาความรู้ของชาวล้านนา โดยการเหยียบน้ำมันนี้ ผู้รับบริการจะนอนคว่ำลงบนเสื่อหรือเบาะที่จัดเตรียมไว้ แล้วผู้นวดจะทำการเหยียบน้ำมัน แล้ววางเท้าที่ชุ่มน้ำมันลงบนเหล็กแดงที่วางอยู่ในเตาร้อนๆ ก่อนใช้เท้าข้างนั้นบีบนวด โดยมีจุดสำคัญอยู่ที่การใช้นิ้วหัวแม่เท้ากับนิ้วชี้กดไล่ไปตามเส้น

การเหยียบน้ำมันนี้จะช่วยรักษาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ กระดูก เส้นยึด รวมถึงอาการหนักๆ อย่างหมอนรองกระดูกอักเสบ หมอนรองกระดูกกดทับเส้นประสาท ไปจนถึงอาการอัมพฤกษ์อัมพาต ซึ่งศาสตร์การนวดนี้เป็นภูมิปัญญาโบราณที่น้อยคนนักจะทำได้

สูตรสมุนไพรที่เหยียบน้ำมันมีด้วยกัน 4 ตัว คือ น้ำปูนใส ไพล น้ำมันงา เหล้าขาว โดยนำน้ำมันงาผสมกับเหล้าขาวในสัดส่วนที่เท่ากันถาดหนึ่ง ส่วนอีกถาดนำไพลใส่ผสมกับน้ำปูนใสในอัตราส่วนที่เท่ากัน หน้าทีของไพลกับน้ำปูนใสจะช่วยเปิดรูขุมขน คลายกล้ามเนื้อ ส่วนน้ำมันงากับเหล้าขาวจะทำหน้าที่เป็นกระแสนำตัวยาเข้าไปในรูขุมขน

อย่าว่าแต่ผู้สูงอายุ หรือผู้ป่วยเลย คนธรรมดาก็นิยมมาใช้บริการ จนนวดตัว มือ เท้า หรือเหยียบน้ำมัน จิตอาสาที่นี่ยินดีให้บริการ...

กลุ่มสมุนไพรรักษาบ้าน

บ้านสมอโคน หมู่ที่ 6 เป็นที่ตั้งของกลุ่มสมุนไพรรักษาบ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มที่ทำงานเชื่อมโยงกับศูนย์ฟื้นฟูฯ มี **ประยูร คำแดง** เป็นประธานกลุ่มฯ ขณะที่ **นิตยา ชัยวรรณ** เป็นวิทยากร

บ้านหมู่ที่ 6 นี้ แต่ละบ้านมีสมุนไพรรอบๆ รั้ว รวมถึงไม้ยืนต้นต่างๆ ที่ปลูกอยู่หน้าบ้านหลังบ้าน ด้วยความที่เป็นชุมชนชนบท เมื่อก่อนเวลาเจ็บไข้ได้ป่วย ก็จำต้องรักษาด้วยสมุนไพรรอบๆ รั้วของนิตยาเองก็เคยเป็นหมอยาประจำตำบลมาก่อน

กลุ่มสมุนไพรรักษาบ้านเกิดจากการรวมตัวของ อสม. และจิตอาสาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในศูนย์ฟื้นฟูฯ และดูแลสุขภาพตำบลสมอโคน โดยประยูร คำแดง ได้นำความรู้ความสามารถของตนเองในการประกอบยาสดและสมุนไพรรักษาบ้านใช้ในการบำบัดฟื้นฟูสุขภาพ อันเป็นภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ถ่ายทอดต่อให้เพื่อนสมาชิก

ปี 2554 อบต.สมอโคน ร่วมกับ รพ.สต. เริ่มสนับสนุนให้มีการใช้สมุนไพรมากขึ้นในชุมชน ผสานความร่วมมือกับ ศพส.16 ได้สนับสนุนงบประมาณในการอบรมโดยมหาวิทยาลัยให้ความรู้ในเรื่องของการผลิตสมุนไพรรักษาบ้าน ในช่วงเวลานั้น กลุ่มทำซีดีรักษาแผลสด ยาหม่อง พิมเสนน้ำ น้ำมันนวด ลูกประคบ ชุดอบสมุนไพรรักษาบ้าน เพื่อช่วยบำบัดฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยและผู้พิการในศูนย์ฟื้นฟูฯ

จึงเป็นกลุ่มสมุนไพรรักษาบ้านนี้เอง ที่ช่วยกันหาวัตถุดิบอย่างสมุนไพรรักษาบ้าน ป้อนให้กับศูนย์ฟื้นฟูฯ ซึ่งส่วนใหญ่ก็ไม่ได้ไปหาที่ไหนไกล มีอยู่ตามละแวกบ้านของสมาชิกแต่ละคน

ในปีถัดมา กลุ่มสมุนไพรรักษาบ้านได้ทำโครงการขอสนับสนุนเครื่องปั่นวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสมุนไพรรักษาบ้าน ได้รับงบประมาณในการพัฒนา จำนวน 10,000 บาท จากนั้นได้รับงบประมาณเพิ่มเติมจาก

ประยูร คำแดง

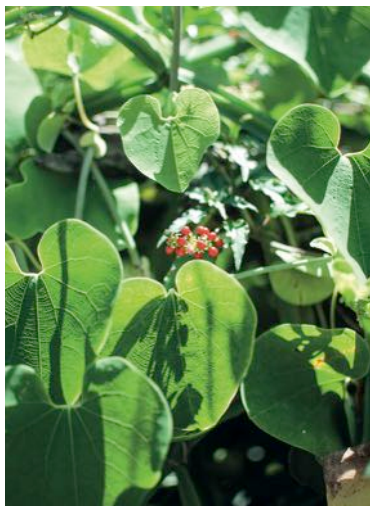
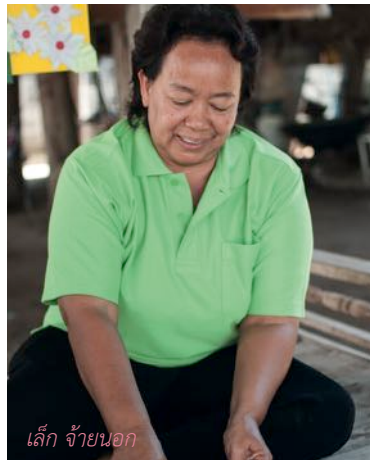

สพช. พิษณุโลก เขต 2 ในการซื้อวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตสมุนไพรรักษาบ้านกลุ่มได้มีการรวมหุ้น คนละ 100 บาท ปัจจุบันมีสมาชิก 30 คน

สำหรับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสมุนไพรรักษาบ้านในเวลานี้ คือยาลมเข้าพริก ช่วยแก้อาการท้องอืด ท้องเฟ้อ ลมเยาะ ซึ่งช่วยในการเจริญอาหาร โดยที่มาของการผลิตยาพื้นบ้านนี้ เกิดจากที่ อสม. และจิตอาสาในกลุ่มได้ไปเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่กินข้าวไม่ลง เพราะท้องอืด

ส่วนผสมของยาลมเข้าพริกนี้ มี ดีปลี พริกไทยดำ ข่า หอมแดง กระเทียม ไพล มหาหิงคุ์ ผิวมะกรูด ขิง เอาทั้งหมดมาสับและบดรวมกัน นำไปตากแห้ง ถ้าแดดดีก็ใช้เวลาเพียง 3 วัน โดยสมุนไพรรักษาบ้านนี้มีอยู่ในรั้วบ้านของสมาชิก จะมีก็เพียงแต่ขิง ซึ่ง **เล็ก จ้ายนอก** สมาชิกบอกว่า ลองปลูกแล้ว แต่ไม่ขึ้น

หลังจากแห้งแล้ว สามารถนำไปละลายน้ำรับประทานได้ ใช้ครั้งละ 1 ช้อนโต๊ะนอกจากนี้ทางกลุ่มยังมีการแปรรูปเป็นยาเม็ด เพื่อให้รับประทานง่ายขึ้น โดยใช้ส่วนผสมอย่างมะขามเปียก น้ำอ้อย น้ำผึ้ง

เกลือเล็กน้อย มาผสมเข้ากับผงที่ตากแห้งแล้ว คนให้เข้ากัน แล้วปั้นเป็นเม็ด มีบรรจุใส่กล่องขาย โดยสมาชิกสามารถซื้อได้ในราคา 20 บาท เพื่อนำไปขายในราคา 25 บาท โดยยาที่ปั้นเป็นเม็ดนี้ต้องเก็บในตู้เย็น

นอกจากนี้ นายก อบต.สมอโคน ยังได้ให้ingkกับก่อนหนึ่งกับ **ทิม แบริดเซอร์** เพื่อใช้ในการทำแปลงสาธิตในการปลูกสมุนไพรที่จำเป็นให้กับกลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน รวมถึงกลุ่มแพทย์แผนไทย โดยปลูกตะไคร้หอม ข่า ขมิ้นเหลือง ว่านชัมมดลูก ไบยานาง ไบหนวดเสือ มะขามป้อม เสลดพังพอน กระจायดำ เป็นต้น...

สิ่งแวดล้อมของสมอโค่น

สิ่งแวดล้อมของสมอโค่น

Environment

ตำบลสมอโค่นไม่มีพื้นที่ทางการเกษตรกรรมมากนัก หากแต่มีทรัพยากรป่าไม้ในเกือบทุกหมู่บ้าน มียกเว้นก็เพียงหมู่ที่ 4 เท่านั้น และป่าเหล่านี้เปรียบเสมือนซูเปอร์มาร์เก็ตของชุมชน ที่ชาวบ้านสามารถเข้าไปเก็บของป่า ซึ่งหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันออกผลในแต่ละเดือน ผู้คนสมอโค่นจึงหวงแหนป่า ยิ่งถ้าป่ามีความยั่งยืน ปากท้องของชุมชนก็มีความยั่งยืนตามไปด้วย

สำหรับทรัพยากรน้ำนั้น ฝั่งหมู่ที่ 1-6 ติดแม่น้ำปิง มีการบริหารจัดการเรื่องน้ำ โดยนำมาใช้ทำระบบน้ำประปาหมู่บ้าน ตามโครงการสูบน้ำจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีพื้นที่เกษตรกรรมไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นแปลงเล็กๆ ทำกินในครัวเรือนเท่านั้น ผู้คนส่วนหนึ่งอาศัยจับปลา เพื่อบริโภคในครัวเรือน แต่ในส่วนของบ้านหมู่ที่ 7-9 นั้น เป็นที่ราบสูง มีทรัพยากรป่าไม้หนาแน่น ซึ่งภายในป่านั้นเปรียบเสมือนทองคำ ที่ผู้ชนไม่มีวันอดตาย เพราะอุดมไปด้วยของป่าตลอดทั้งปี ทั้งที่นี้ ผู้คนทำพืชไร่ที่ที่นร้อนอย่างข้าวโพด บ้างเลี้ยงวัว แต่ที่นี้จะมีปัญหาเรื่องน้ำ ด้วยประสบภัยแล้งมาหลายครั้ง ภายหลังมีการสร้างอ่างเก็บน้ำ ซึ่งถ้าต่างคนต่างใช้ ก็ไม่เพียงพอ จำต้องมีการบริหารจัดการ เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกันอย่างผาสุก...

เมื่อมีป่า ต้องรักษาอยู่ คู่ชุมชน

แม้จะไม่มีต้นทุน แต่แค่มีแรงมีความขยัน คนสมอโคนไม่อดตาย ด้วยมีทรัพยากรป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ผู้คนที่ช่วยกันรักษา ปกป้อง ผืนป่าของชุมชนไว้อย่างดี จัดระเบียบการใช้ทรัพยากรป่า เมื่อป่ามีความยั่งยืน วิถีชีวิตของผู้คนที่ก็ยั่งยืนคู่กันไป

ชิน บัวบาน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ย้อนความให้ฟังว่า ในช่วงราวปี 2544 มีการบุกรุกพื้นที่ป่าในตำบล โดยเฉพาะหมู่ที่ 7, 8 และ 9 หรือฝั่งบ้านน้ำดิบ (คนสมอโคนเรียกพื้นที่โซนนี้ว่า ฝั่งบ้านน้ำดิบ) เพราะมีพื้นที่ป่าหนาแน่น และอุดมสมบูรณ์

เริ่มต้นจากหมู่ที่ 7 ที่แกนนำในหมู่บ้านรวมตัวทำประชาคม เพื่อหาแนวทางในการป้องกันรักษาป่า ทั้งหมดเห็นว่า ควรทำเรื่องเพื่อขึ้นทะเบียนให้เป็นป่าชุมชน จึงส่งแกนนำไปที่กรมป่าไม้ เพื่อติดต่อเจ้าหน้าที่ให้เข้ามาร่วมสำรวจพื้นที่ป่า และวัดอาณาเขต โดยรอบ แรกทำการวัดและประกาศเป็นป่าชุมชนจำนวน 690 ไร่ เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2544

เมื่อประกาศเป็นป่าชุมชนแล้ว มีการตั้งกฎกติกาในการใช้ป่าร่วมกัน รวมถึงทำหนังสือเวียนเพื่อแจ้งให้ชาวบ้านทราบว่า ป่าได้ถูกปิดคุ้มครองแล้ว กฎระเบียบข้อบังคับป่าชุมชนประกาศใช้เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2544 ระบุว่า ถ้าชาวบ้านคนใดต้องการใช้ต้นไม้ในป่า ต้องขอต่อที่ประชุม ในวันประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน โดยต้นไม้ที่ถูกตัดโค่นไป ผู้โค่นจะต้องปลูกทดแทน

สำหรับการเก็บของป่านั้น ชาวบ้านในหมู่ที่ 7, 8 และ 9 ได้รับอนุญาตให้เข้าไปเก็บของป่าได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมขณะที่คนนอกพื้นที่ คณะกรรมการป่าชุมชนขอเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าไปใช้วันละ 50 บาท แต่ทั้งนี้ต้องไม่เข้าไปตัดไปฟันต้นไม้

นอกจากนั้น ยังมีกฎระเบียบห้ามนำรถเข้าไปในป่า ผู้เข้าไปใช้ป่า ต้องเดินเข้าไป เพื่อป้องกันไม่ให้ชนสมุนไพรรักษาโรค หน่อไม้ ออกจากป่ามากเกินไป รวมถึงป้องกันการลักลอบนำต้นไม้ออกนอกผืนป่า

ในเวลาไล่เลี่ยกันนั้น หมู่ที่ 8 และ 9 ก็เริ่มขยับ มีแกนนำและชาวบ้านรวมตัวกันผลักดันให้เกิดการอนุรักษ์ป่าภายในพื้นที่หมู่บ้านของตน โดยหมู่ที่ 8 นั้นเป็นป่าพ่อหลวง ที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้ส่งประกวดป่าชุมชน ประจำปี 2549 ก็ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก โดยได้รับรางวัลชมเชยพร้อมเงินรางวัล 5,000 บาท

ทางคณะกรรมการนำเงินที่ได้ไปจัดทำฝายแก้มลิงเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง รวมถึงป่าต่างๆ ภายในป่าชุมชน

ปี 2550 ได้รับงบประมาณ โครงการอยู่ดีมีสุข รอบที่ 2 จำนวน 40,000 บาท ทางคณะกรรมการมีมติเห็นชอบให้นำเงินไปสร้างฝายแก้มลิงภายในป่าชุมชนเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งและทำให้สภาพป่าแห่งนี้มีความชุ่มชื้น นอกจากนี้ มีการดำเนินกิจกรรมปลูกป่าอย่างต่อเนื่องทุกปี

ความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชนฝั่งบ้านน้ำดิบนี้ วัตถุประสงค์จากความเย็นชุ่มชื้นยามเมื่อก้าวเข้าไปในป่า ชิน สำนัพบว่า ป่าชุมชนนี้เป็นเหมือนเปียกชื้นของชุมชน สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างเป็นกอบเป็นกำ คราวเรือนหนึ่งจะมีรายได้เสริมจากป่าต่อปีไม่น้อยกว่า 30,000 บาท เรียกว่าเป็น ซูเปอร์มาร์เก็ตของชุมชน

“โดยในทุกเดือนจะมีของป่าเวียนให้เก็บตลอดทั้งปี อย่าง มกราคมถึงพฤษภาคม จะเป็นช่วงเวลาของผักหวานป่า ผักตูด ช่วงเดือนเมษายนถึงมิถุนายนจะมีต้นชะงู ช่วงพฤษภาคมจะมีหน่อไม้ สิงหาคมจะมีเห็ดไข่เหือง เห็ดชะงอก เห็ดไข่ห่าน กันยายนถึงตุลาคมจะมีเห็ดโคน เดือนพฤศจิกายนเป็นช่วงของเห็ดลม ธันวาคมผักหวานเริ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีไม้บรรจบสมุนไพรรักษาโรคที่มีอยู่อีกนับไม่ถ้วน” ชินเล่าด้วยรอยยิ้ม...

อ่างเก็บน้ำห้วยคลองกระโดบ

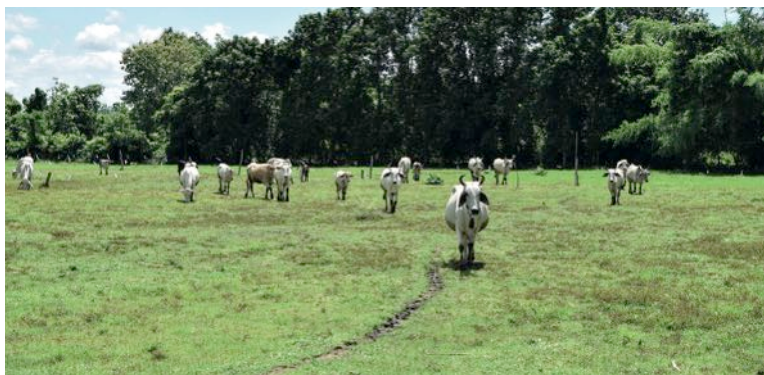
พื้นที่บ้านน้ำดิบนั้นเป็นที่ราบสูง ประชากรส่วนใหญ่ นอกจาก อาศัยป่าแล้ว ยังทำเกษตรกรรมจำพวกพืชไร่ อาทิ ไร่อ้อย ไร่มัน หรือบางส่วนก็เลี้ยงวัว แม้จะเป็นพืชที่ไม่ต้องการน้ำมากนัก แต่ก็ ต้องมีการสำรองไว้เพื่อเกิดเหตุภัยแล้ง ขณะที่การเลี้ยงวัวเองก็ต้อง ใช้น้ำในการปลูกหญ้าให้วัวกิน

เมื่ออนุรักษ์ป่า ก็ต้องอนุรักษ์น้ำ เป็นของคู่กัน ไม่มีป่าก็ไม่มี ต้นน้ำที่จะไหลมาเก็บในอ่าง **สถาพร บัวบาน** รองประธานสภา และเป็นลูกชายของชิน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 เริ่มต้นไว้เป็นอย่างดี ก่อนจะ ย้อนความหลังให้ฟัง

ในปี 2527 ช่วงนั้นการชลประทานของบ้านหมู่ที่ 7, 8 และ 9 นั้นอาศัยเขื่อนดินเป็นตัวสำรองกักเก็บน้ำ กระทั่งปี 2535 น้ำมา

สถาพร บัวบาน

เยอะ ทำให้เขื่อนดินแตก โดยในเวลานั้น อิศระพงศ์ หนูนภักดี เป็น รมต.มหาดไทย มีคำสั่งให้เร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) มาออกแบบ เพื่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ พร้อมประตูเปิดปิดน้ำ จนแล้วเสร็จ ใช้เรื่อยมา มีขนาดความจุ 440,000 ลูกบาศก์เมตร

กาลเวลาผ่านไป ปี 2547 เริ่มมีการวางท่อส่งน้ำใต้ดินเพื่อการ เกษตร แต่เมื่อประตูน้ำแล้วเสร็จ กลับมีปัญหาตามมา ชาวบ้านแย่ง กันใช้น้ำ จนเกิดปัญหาน้ำหมดเร็ว นาข้าวบางส่วน รวมถึงพืชไร่ที่ ปลูกไว้ตาย

“จึงทำให้ต้องมีการตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ โดยรอบแรกไม่เป็นรูปธรรม เท่าไร กระทั่งสองถึงสามปีให้หลัง ในช่วงราวปี 2555 กรมทรัพยากร น้ำจากลุ่มน้ำ ได้เข้ามาตั้งกลุ่มเครือข่ายผู้ใช้ลุ่มน้ำปึงตอนล่าง เริ่มมี ระบบ มีประธาน รองฯ เลขานุการ ทรัพย์กร นายทะเปียน ปฎิคม นาย เหมเมือง” สถาพรเล่า

ก่อนอธิบายต่ออีกว่า ช่วงรวมกราคมของทุกปี จะมีการเปิดรับสมัครสมาชิก หรือชาวบ้านที่ต้องการใช้น้ำ โดยชาวบ้านต้องมายื่นคำร้องต่อนายทะเบียน แจงวัตถุประสงค์ของการใช้น้ำ เพื่อปลูกข้าว ปลูกหญ้า ทำสวน ฯลฯ แล้วนายทะเบียนจะนำข้อมูลไปยื่นต่อคณะกรรมการ เพื่อทำการตรวจสอบว่าใช้ตามวัตถุประสงค์จริงไหม จำนวนไร่ตามแจ้งหรือไม่ จากนั้นจะมีการเก็บค่าธรรมเนียม คิดเป็นอัตราแตกต่างกันไปตามชนิด นาในฤดูเก็บไร่ละ 50 บาท นาปรัง ไร่ละ 100 บาท พืชสวนเก็บไร่ละ 20 บาท แปลงหญ้าไร่ละ 20 บาท สระน้ำลูกละ 100 บาท คิดเป็นรายปี แต่สำหรับคนที่ไม่มีท่อส่งน้ำ ก็ต้องมาดูตุน้ำเองนั้น ราคา ก็จะถูกลง

นายเหมืองจะทำหน้าที่เปิดปิดประตูน้ำ โดยในสัปดาห์หนึ่งจะเปิด 3 วัน ปิด 4 วัน เปิดจากต้นน้ำไปหาปลายน้ำ โดยต้นน้ำจะเป็นผู้ใช้ก่อน ไหลลงไปจนปลายน้ำ เพราะพื้นที่มีลักษณะลาดเท หากให้ปลายน้ำใช้ก่อน ต้นน้ำจะไม่เหลือน้ำ หรือน้ำไม่แรง เป็นการเสียเวลา ปัจจุบันมีพื้นที่รับน้ำจากอ่างเก็บน้ำห้วยคลองกระโดนราว 1,200 ไร่ แต่เท่านี้น้ำในอ่างก็แทบจะไม่พอแล้ว...

เกษตรกรรมยั่งยืน Sustainable Agriculture

จุดเริ่มต้นของเกษตรกรรมยั่งยืนที่นี่ เกิดจากเกษตรกรคนหนึ่ง ที่ลองผิดลองถูกมาทั้งชีวิต ล้มเหลวจากการทำไร่ ไปรับจ้างก่อสร้าง ก่อนกลับมาปลูกแคนตาลูป แต่ก็เป็นตัวดีปลายร้าย จากเงินเก็บ เรือนแสน กลายเป็นหนี้ วันหนึ่งมีโอกาสเข้าร่วมโครงการหมอดินอาสา นั่นเป็นจุดเริ่มต้นให้ชีวิตของเกษตรกรผู้นี้เปลี่ยนไป

กลับมาพลิกฟื้นผืนดินด้วยเกษตรอินทรีย์ พร้อมทั้งดำเนินชีวิต บนหลักเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำเพื่อกินเพื่อใช้ ไม่นานเกษตรกรบ้านอื่นได้เห็น และยึดเอาเป็นแบบอย่าง รวมเป็นกลุ่มก้อน เพื่อความยั่งยืนบนผืนดินทำกิน...

ความยั่งยืนของ กาญจน์ พิศคำ

อายุไม่ใช่อุปสรรคของการเรียนรู้ หากเปิดใจมองสิ่งต่างๆ รอบตัว ประมวลจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิต ไม่ว่าจะวัยใด ก็ไม่มีคำว่าสายไป เพราะกว่า กาญจน์ พิศคำ ชายสูงวัยแห่งบ้านชัยมงคล หมู่ที่ 9 จะมีชีวิตที่มีความสุขอย่างทุกวันนี้ ก็ต้องผ่านอะไรมามาก

กาญจน์ ย้ายมาอยู่หมู่ที่ 9 ตั้งแต่อายุ 29 เริ่มต้นทำไร่ แต่ความที่ต้องรอน้ำฟ้า ประกอบกับต้นทุนการผลิตสูง เร็วแรงที่ลงไปสูญเปล่า บางปีสาหัสขนาดเข้าเนื้อ ขาดทุนตั้งแต่ยังไม่ทันออกขาย ต้องระเห็จไปรับจ้างก่อสร้างอยู่ช่วงหนึ่ง

ขววยวัยที่ 38 กาญจน์พลิกพื้นที่ดินของตัวเองอีกครั้ง โดยกลับมาปลูกแคนตาลูป ซึ่งประสบความสำเร็จ รายได้ดี หากแต่ในช่วงเวลานั้น ที่พืชผลงาม เป็นเพราะการใช้ปุ๋ยเคมี ตกไร่ละ 3 กระสอบ แต่เมื่อพิจารณากับเม็ดเงินที่ได้มา ก็นับว่าคุ้มค่า

ช่วงเวลานั้น กาญจน์มีเงินเก็บก้อนแรกแล้ว แต่พอทำไปนานเข้า ปุ๋ยจากเดิมที่ใช้ 3 กระสอบ ขยับมาเป็น 10 กระสอบ ผลผลิตกับต้นทุนเริ่มสวนทางกัน ดินเริ่มแห้งเกาะกันเป็นแผ่นๆ หยิบจับเหมือนเป็นก้อนอิฐติดมือ กระทั่งปีหนึ่งเคราะห์ซ้ำ มีเพลี้ยลงจัด การปลูกแคนตาลูปถึงการสิ้นสุด จากเดิมมีเงินเก็บกลายเป็นหนี้ 70,000 บาท

หลังจากเป็นหนี้ กาญจน์เริ่มพิจารณาถึงเส้นทางการทำเกษตรที่ผ่านมา หันมาปลูกพืชกินเอง แต่ยังใช้เคมี ใช้ยาฆ่าแมลงอยู่ กระทั่งปี 2546 กาญจน์สมัครเข้าร่วมโครงการหมอดินอาสา ได้มีโอกาสไปดูงาน ฟังวิทยากร เกิดความคิดความตั้งใจใหม่

“ผมก็เริ่มเปลี่ยนความคิด สิ่งที่เขาพูดมันดี เราก็เริ่มเอากลับมาทำเอง โดยเริ่มลดเคมีลง ปลูกพืชผักสวนครัว เหลือไปขาย เริ่มทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยน้ำ สารไล่แมลงเอง ทำแล้วมันเห็นผลกับตัวเลย เมื่อก่อนหลังมีปัญหา ต้องไปผ่า แต่พอเริ่มลดเคมี ลดยาฆ่าแมลง

กาญจน์ พิศคำ

สุขภาพดีขึ้น” กาญจนเล่าด้วยรอยยิ้ม

กาญจน เริ่มปรับมาทำเกษตรอินทรีย์ที่ละน้อยอย่างค่อยเป็นค่อยไป จนกระทั่งปี 2550 ไร่ของกาญจนก็ปราศจากเคมีทั้งหมด หันมาใช้เพียงปุ๋ยหมักที่ตัวเอง โดยใช้ขี้วัว ชากพืช อินทรีย์ที่ย่อยสลายได้มากองรวมกัน จากนั้นเอาขี้วัวปิดทับ ราวด้วยหัวเชื้อ พด.1 ผสมน้ำ โดยกาญจนจะไม่มีการกลับกองปุ๋ย คอยดูเมื่อย่อยสลายรวมเป็นเนื้อเดียวก็เอาไปใช้ได้ แล้วยังทำสารไล่แมลงโดยใช้ตะไคร้หอม ช่า มะกรูด ไพล กุยช่าย หมักใส่ถัง ใส่กากน้ำตาล และสารเร่ง พด.7 เพียงคืนเดียวก็เอาไปฉีดพ่นได้

ช่วงเวลาที่กาญจนเริ่มปรับเปลี่ยนวิถีการทำเกษตรของตัวเองนั้น **วินัย ภูวนล และทวีชัย สังคะพัน** เพื่อนบ้านก็กำลังประสบปัญหา และเริ่มสนใจในการทำเกษตรผสมผสาน โดยมีกาญจนคอยให้คำแนะนำกับบุคคลทั้งสอง ทั้งเรื่องของการเลี้ยงไก่เลี้ยงปลา ทำปุ๋ยหมัก และการทำน้ำหมักชีวภาพ กระทั่งทั้งวินัยและทวีชัยได้เกิดความคิดให้ชาวบ้านหมู่ที่ 9 และพื้นที่ใกล้เคียงที่สนใจในการเกษตรเข้าเป็นกลุ่มสมาชิก เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องการเกษตรของกันและกัน

ปัจจุบัน กาญจนมีสวนครัวในไร่ รวมถึงทำไร่ข้าวโพด ดินเริ่มฟื้น ผักเริ่มดี มีเหลือจากการกินเองก็ลองเอาไปขายในตลาด แม้จะประสบปัญหาว่าขายไม่ได้ แต่โชคดี มีคนของทางเกษตรอำเภอรู้จัก ช่วยแนะนำผักของกาญจนว่าเป็นผักปลอดสาร ก็เริ่มขายได้ จนช่วงหลังไม่ต้องขนไปขายเอง แต่จะมีแม่ค้ามารับถึงบ้าน

“สังขารเริ่มไม่ไหว ผมเริ่มลดการทำลง แค่ออยู่พอกิน พอทำไหว ตอนนี้มีข้าวโพด 2 ไร่ กุยช่าย 2 งาน ลำไย 1 ไร่ มะพร้าว กล้วย และสระน้ำ บนพื้นที่ 2 ไร่ สวนครัว 2 ไร่ ทั้งยังลองลงข้าวนาโยนไว้ 3 ไร่ แต่ปีนี้แล้ง คงไม่ได้ผลผลิต” กาญจนยังเต็มไปด้วยรอยยิ้ม

นอกจากรางวัลชีวิตในบั้นปลายแล้ว กาญจนยังได้รับรางวัลแห่งความภาคภูมิใจ เมื่อได้รางวัลรองชนะเลิศดีเด่นระดับประเทศ ในการประกวดหมอดินอาสา สาขาการพัฒนาที่ดินตามแนวทางเกษตรพอเพียงประจำปี 2551 และรางวัลชนะเลิศหมอดินอาสาดีเด่น สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 9...

อยู่เพื่อเรียนรู้

We Live and We Learn

การสร้างการเรียนรู้เป็นภารกิจหนึ่งที่ชุมชนต้องทำร่วมกัน
แน่นอนว่า กลุ่มเป้าหมายอยู่ที่เยาวชนในพื้นที่ ตำบลสมอโคนมียุ
จำนวนเด็กและเยาวชนคิดเป็นร้อยละ 32.15 ของประชากรทั้งหมด
ของตำบล ซึ่งถือว่าสูงมาก

การปลูกฝังเยาวชนในเรื่องวิชาการสามารถทำได้ผ่านโรงเรียน
แต่สำนึกของความเป็นพลเมืองนั้นต้องสร้างขึ้นในทุกที่ ผู้ใหญ่ของ
ตำบลสมอโคนให้ความสำคัญกับเรื่องการสร้างจิตอาสา รวมถึงวิชา
ชีวิตที่จะเป็นรากฐานในการดำรงชีวิต...

ฐานเพาะปัญญาตำบลสมอโคน

การสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลสมอโคนเกิดขึ้นตามความต้องการของผู้ปกครองในพื้นที่หมู่ที่ 7 บ้านน้ำดิบ หมู่ที่ 8 บ้านสระทอง และหมู่ที่ 9 บ้านชัยมงคล เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและเกษตรกรกรรม ไม่มีเวลาในการเลี้ยงดูลูก ด้วยต้องทำงานในไร่ บ้างออกไปรับจ้างข้างนอก

อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลสมอโคนปรับปรุงจากศาลาอเนกประสงค์ โดยใช้งบประมาณจากกรมการหมู่บ้านได้โอนให้เป็นทรัพย์สินของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลสมอโคน และวัดสัจจขณมมงคลได้อนุญาตให้ใช้พื้นที่วัดจำนวน 2 ไร่ เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลสมอโคนมีพื้นที่ดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลสมอโคนแห่งนี้เปิดทำการในปี 2545

ปี 2550 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิตได้จัดโครงการประกวดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคนได้ส่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลสมอโคนเข้าประกวด และได้รับรางวัลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น ประจำปี 2550 ได้รับเงินรางวัล ซึ่งนำมาต่อเติมและปรับปรุงศูนย์ฯ ต่อไป

หนึ่งฤทัย ใจดี ครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลสมอโคน เล่าให้ฟังว่า ปัจจุบันศูนย์ฯ มีเด็กจำนวน 42 คน มีครู ผู้ช่วยครู ผู้ดูแลแม่บ้าน คนขับรถ ตำแหน่งละ 1 คน เปิดทำการตั้งแต่ 07.30-15.30 น. เด็กส่วนใหญ่ที่เข้ามาเรียนที่นี่อาศัยอยู่ที่หมู่ที่ 7, 8 และ 9 มีรถรับส่งพร้อม บริหารงานโดย อบต.สมอโคน

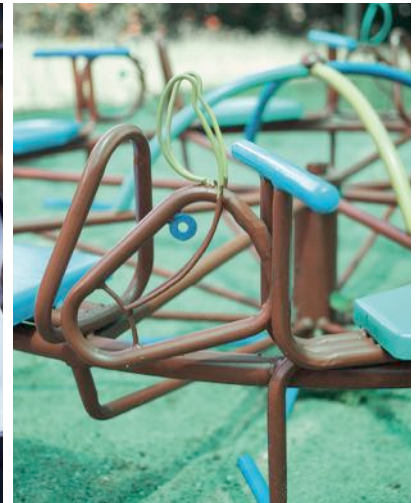
“ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลสมอโคนเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กก่อนเข้าชั้นอนุบาล รวมถึงเป็นตัวช่วยให้กับผู้ปกครอง ซึ่งส่วนใหญ่ต้องออกไปทำไร่ทำสวน หรือไปรับจ้างในพื้นที่” หนึ่งฤทัย เล่า

เด็กๆ จะได้รับการฝึกทักษะผ่าน 6 กิจกรรม ตามที่ได้รับจาก

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้แก่

1. เคลื่อนไหวและจังหวะ คือการร้องเพลงและเต้นออกกำลังกาย ซึ่งจะทำในช่วงเช้า
2. เสริมประสบการณ์ คือการสอนให้ช่วยเหลือตนเอง อาทิ กิจวัตรประจำวันอย่าง เข้าห้องน้ำ แต่งตัว เก็บที่นอน การทำสัญลักษณ์ที่ใช้ประจำตัว
3. สร้างสรรค์ คือการสอนศิลปะ อาทิ วาดรูป ระบายสี พิมพ์สี
4. กิจกรรมเสรี คือให้เด็กๆ ได้เลือกเล่นภายในอาคารได้อย่างอิสระ มีมุมอ่านหนังสือ มีของเล่นภายในศูนย์ฯ

5. กลางแจ้ง คือการให้เด็กไปเล่นเครื่องเล่นบริเวณลานด้านข้าง
ศูนย์ฯ

6. เกมส์การศึกษา คือการเสริมทักษะผ่านเกมส์ เช่น จับคู่ภาพ
เหมือน

ด้าน **วนิดา ชัยศร** ครูผู้ช่วยประจำศูนย์ฯ เสริมว่า เวลาว่างงาน
สำคัญทางศาสนา หรือประเพณีท้องถิ่น ทางครู ผู้ช่วย และผู้ดูแล
จะพาเด็กๆ ไปร่วมงาน อาทิ ประเพณีตานก๋วยสลาก ฯลฯ โดย
เด็กๆ ที่ศูนย์ฯ เมื่ออายุถึงเกณฑ์ก็จะเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนบ้าน
น้ำดิบ ซึ่งตั้งอยู่ข้างๆ กัน...

เยาวชนอาสาร่วมพัฒนาตำบลสมอโคน

ที่บ้านเกาะลาน หมู่ที่ 2 เป็นที่ตั้งของค่ายมวยสมอโคนยิม เป็นค่ายมวยเล็กๆ ที่ไม่เพียงพร้อม แต่ก็เพียงพอที่จะถ่ายทอดวิชากีฬาหมัดมวยให้กับเยาวชน เมื่อเข้ามาจะพบแคร่ตัวหนึ่งวางใต้ไม้ใหญ่ ถัดมาด้านขวา เป็นเวทีมวยขนาดย่อม ซึ่งเป็นสถานที่ฝึกซ้อมของนักกีฬาเยาวชนที่เวลานี้อาศัยอยู่ด้วยกัน 5 คน

ที่นี่เป็นบ้านของ พิชัย แก้วไชยะ ซึ่งเป็นเจ้าของค่ายมวยสมอโคนยิม ภายใต้งานสนับสนุนของ จาริส แก้วบุญธรรม ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน ที่มีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับค่ายมวยสมอโคนยิมนี้

เห็นชื่อกลุ่มเยาวชนอาสาพัฒนาตำบลสมอโคนก็ต้องแปลกใจ เพราะเป็นชื่อโครงการเท่านั้น ถึงอย่างไรรูปธรรมก็คือการผลิตนักมวยรุ่นเยาว์ ส่งออกไปตามเวทีต่างๆ

ความที่พิชัย เคยเป็นนักมวยมาก่อน จึงเป็นแรงบันดาลใจในการจัดตั้งค่ายมวยในชุมชน โดยดึงเอาเด็กและเยาวชนในตำบลมาฝึกสอนมวย มีจาริส ซึ่ง

เป็นประธานสภาช่วยทำเรื่องไปถึง อบต.สมอโคน ซึ่งเห็นชอบกับความคิดนี้ จึงได้มีการเสริมหนุนให้เกิดค่ายมวยที่บ้านของพิชัยโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ประสานของบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์มาให้

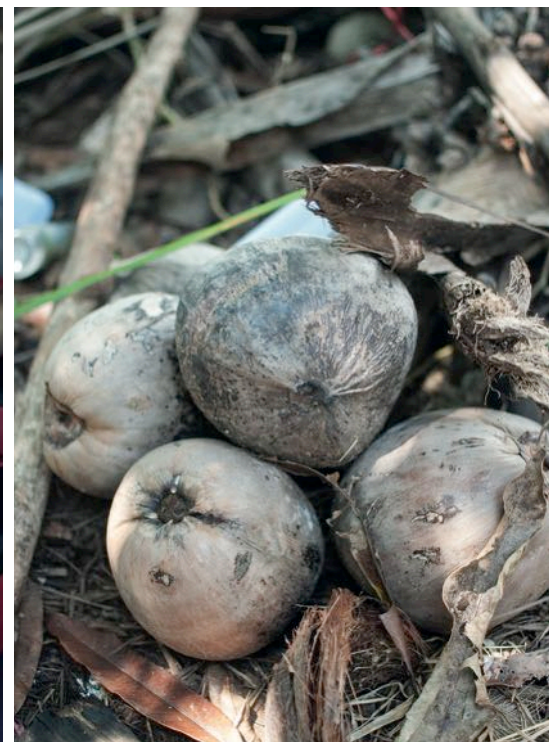
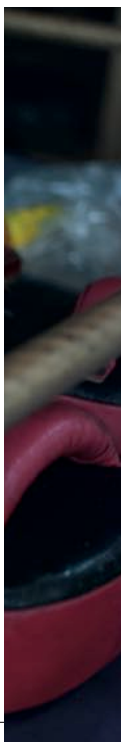
การมีค่ายมวยในชุมชน อย่างน้อยก็ช่วยกันเยาวชนส่วนหนึ่งออกจากปัญหา การทะเลาะวิวาท หรือการอยู่เฉยๆโดยไม่ได้ทำอะไรให้เป็นชิ้นเป็นอัน

พิชัยเล่าว่า ตอนนี้ค่ายมวยมีเด็กมาฝึกซ้อมประจำอยู่ 5 คน โดยมาฝึกซ้อมทุกวันจันทร์ ถึงวันเสาร์ ตั้งแต่ 5 โมงเย็น ถึงสองทุ่ม มีการซ้อมตั้งแต่วิ่ง เพื่อสร้างสมรรถภาพทางร่างกาย ก่อนฝึกวิชาหมัดมวย ทั้งชก เตะ กระสอบทราย หรือชกกับคู่ซ้อม

เห็นซ้อมกันแข่งขันแบบนี้ ด้วยเวลาว่างประจำอำเภอ หรือจังหวัด พิชัยจะพาเด็กๆ ออกไปชกหาประสบการณ์ โดยอาศัยทุนจากผู้ใหญ่ในชุมชนที่คอยให้การสนับสนุน บ้างช่วยค่าเดินทาง บ้างค่าอาหาร ส่วนไหนขาดเหลือ พิชัยจะจ่ายเงินส่วนตัว

ขณะที่ จำรัส เสริมว่า เด็กๆ ที่มาเรียนมาจากหลายหมู่ มาจากต่างตำบลก็มี เรียนจบเป็นรุ่นๆ ไป ส่วนใหญ่ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พอโตจนย้ายโรงเรียน ก็อาจไม่ได้ฝึกต่อ เด็กจึงมีรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง

“ค่ายมวยสมอโคนยอมไม่ได้คาดหวังถึงผลรางวัล หรือเงินตอบแทน แต่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมกิจกรรมสำหรับเยาวชนในพื้นที่ตำบลสมอโคนก็เท่านั้น” จำรัสสรุป...

เศรษฐกิจชุมชน

Local Economy

ปัญหาหลักของแต่ละครัวเรือนในตำบลสมอโคน คือไม่มีที่ดินทำกินเพียงพอกับประชากร ทั้งส่วนที่มีที่ดินก็มักประสบปัญหาภัยธรรมชาติ ทั้งปัญหาภัยแล้ง หรือน้ำท่วม ประชาชนที่นี้ส่วนหนึ่งต้องไปรับจ้างต่างถิ่น ส่วนที่เหลืออยู่บ้าน ทำมาเลี้ยงชีพตามที่ได้

ปัญหาเรื่องอาชีพจึงเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมา กลุ่มผู้นำของตำบลมองเห็นภาพดังกล่าว และต้องการส่งเสริมอาชีพให้ประชากรในตำบล ผ่านการรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน ก่อตั้งเป็นกลุ่มต่างๆ ขึ้น แล้วให้งบประมาณ หรือประสานงบประมาณจากภายนอกมาให้กู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ อีกทั้งพัฒนาแกนนำให้มีศักยภาพ เพื่อถ่ายทอดสู่สมาชิกกลุ่มให้มีความรู้ความสามารถเท่าเทียมกันขึ้นมา

ประชาชนที่จากเดิมเคยอยู่บ้าน กลับมีอาชีพมาทำที่บ้าน มีกลุ่มสมาชิกคอยช่วยเหลือ เป็นการสร้างคุณภาพชีวิต ที่สำคัญยังเพิ่มพูนคุณภาพของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจะนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป...

รวมกลุ่มถักตะกร้า

ศาลา SML หมู่ที่ 5 บ้านสมอโคน เป็นที่รวมตัวของสมาชิกกลุ่มหัตถกรรมของใช้ภายในพื้นที่แสดงสินค้าของกลุ่ม ส่วนการผลิตผลงานนั้นต่างแยกไปทำตามบ้านของตัวเอง

เริ่มจากการที่ อังศุมา สอนแก้ว เข้าร่วมอบรมการถักตะกร้าจากใยสังเคราะห์ที่ทาง กศน. ในราวปี 2551 เมื่ออบรมเสร็จได้นำกลับมาทำต่อที่บ้านเพื่อใช้เองและให้ญาติๆ ได้นำไปใช้

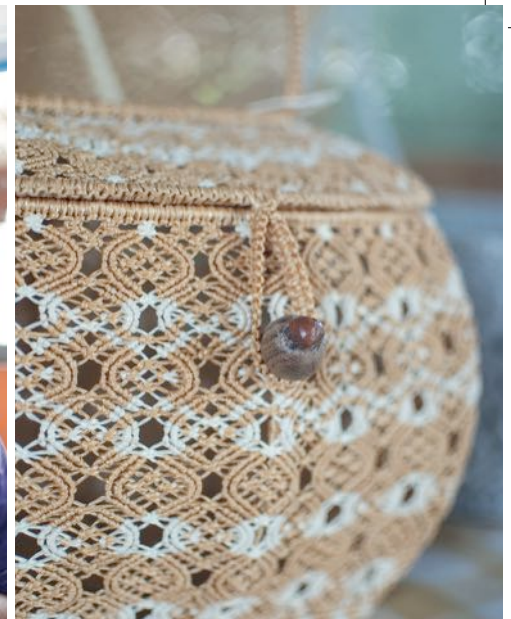
ต่อมาเห็นว่าสามารถทำเป็นอาชีพเสริมได้ จึงถ่ายทอดให้กับเพื่อนๆ ในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มสตรีที่ว่างงานจากการรับจ้าง เริ่มแรกทำกันในกลุ่ม 4-5 คน จนผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด ผู้คนได้เห็นตลอดจนมีผู้สนใจมากขึ้นจนเกิดแนวคิดที่จะรวมเป็นกลุ่มอาชีพอย่างจริงจัง จึงรวบรวมรายชื่อสมาชิกได้ทั้งหมด 20 คน เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก อบต.สมอโคน

อบต.สมอโคนสนับสนุนงบประมาณจำนวน 5,000 บาท ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ และเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เพิ่มเติมแก่กลุ่ม มีการอบรม 100 ชั่วโมง ในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน เรียนทุกวัน ในช่วงเช้าถึงบ่าย 3 โมง ประมาณ 20 วัน เมื่อจบการฝึกอบรมสมาชิกได้ผลิตงานของตัวเองออกมา โดยสินค้าหลักของกลุ่ม คือ ตะกร้าถัก ซึ่งได้รับการตอบรับดีมากจนผลิตไม่ทันจำหน่าย

แรกเริ่มกลุ่มใช้เชือกมัดฟาง แต่จากการสังเกตพบว่า เชือกมัดฟางนั้นเก่าและยุ่งง่าย จึงเปลี่ยนมาป่านศรนารายณ์ ซึ่งมีเส้นเล็กกว่า แข็งแรงคงทนกว่ามาใช้ โดยกลุ่มเริ่มพัฒนาลวดลายใหม่ๆ โดย

อังศุมา สอนแก้ว

การศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

ต่อมามีเกษตรกรอำเภอได้เข้ามาให้ความรู้และเห็นว่ากลุ่มสามารถสร้างประโยชน์ต่อชุมชนได้จึงแนะนำให้กลุ่มให้ไปจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เพื่อจะได้มีงบประมาณเข้ามาสนับสนุนกลุ่มในการพัฒนา กลุ่มฯ ได้ประสานไปยังวิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก ที่นำสมาชิกในกลุ่มไปศึกษาดูงานจังหวัดลำปาง ต่อยอดความรู้ให้กับสมาชิก

หลังจากความสำเร็จก้าวแรกของกลุ่มฯ พัฒนาชุมชนอำเภอได้เข้ามาช่วยออกแบบโลโก้ รวมถึงแนะนำให้จดทะเบียนขึ้นเป็นสินค้า OTOP ซึ่งกลุ่มฯ ดำเนินการจดทะเบียนแต่ยังไม่ได้เข้าร่วมประกวดรางวัลระดับดาวของสินค้า เพราะเห็นว่า ที่ทำอยู่ก็ทำไม่ทันกันอยู่แล้ว เฉพาะแค่ขายคนมาดูงานที่ อบต.สมอโคน ก็ไม่พอจำหน่าย ด้วยการถักตะกร้าใบหนึ่งต้องใช้เวลาหลายวัน

ตะกร้าถักของกลุ่มใบหนึ่ง มีราคาตั้งแต่ 300 บาทขึ้นไป ขึ้นกับขนาดและความยากง่ายของลวดลาย...

เย็บจักร ปันสุข

กลุ่มคนที่มารวมกลุ่มกันส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน ด้วยพอบ้านออกไปรับจ้าง ไกลไกลแตกต่างกันไป กลุ่มสตรีที่อยู่กับบ้านจึงมีเวลา และต้องการอาชีพเพื่อเป็นแหล่งรายได้เพิ่มเติม **กฤติกา ตันปิ่น** ซึ่งเดิมเป็นสมาชิก อบต. มีพื้นฐานด้านการเย็บปักถักร้อย เกิดความคิดอยากฝึกอาชีพในบ้านเกาะลันตา หมู่ที่ 3 จึงเป็นแกนนำที่ผลักดันให้เกิดการตั้งกลุ่ม

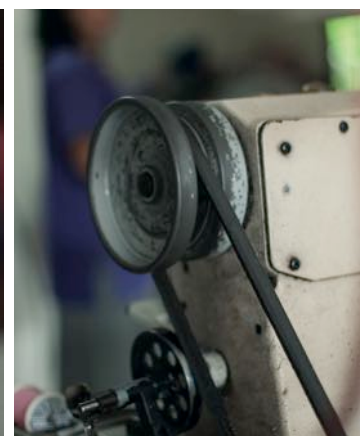
ทางหมู่บ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน มีพื้นฐานด้านการบ้านการเรือน เริ่มต้นมีจักรอยู่ 5 ตัว ทางตัวกฤติกา ซึ่งเป็นวิทยากรประจำกรมพัฒนาฝีมือแรงงานอยู่แล้ว จึงได้รวมสมาชิกจำนวน 25 คน ไปฝึกที่ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นเวลา 360 ชั่วโมง โดยในกิจกรรมนี้มีจำนวน 5 คน ที่มีฝีมือดี พร้อมทั้งยังได้รับงบประมาณจากกรมฯ อีกส่วนหนึ่งในการทำกลุ่มเย็บจักรอุตสาหกรรม

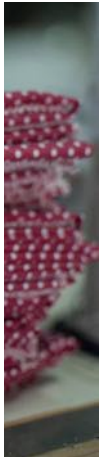
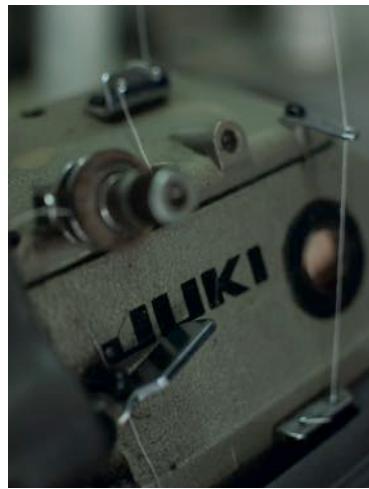
ในราวปี 2542 ได้มีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านขึ้น เพื่อขอสถานที่ในการจัดตั้งศูนย์เย็บจักรขึ้นในชุมชน เนื่องจากไม่มีสถานที่สำหรับกลุ่ม กลุ่มฯ เห็นที่ว่าง ซึ่งเป็นที่ของวัดเกาะลันตา จึงปรึกษารื้อกับเจ้าอาวาส มีนาย กษา ปลัด สมาชิก อบต. ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 9 หมู่ ร่วมรับรู้ในการขออนุญาตใช้ที่ดิน โดยมีงบประมาณของสภาตำบลมาอุดหนุนในการสร้างอาคาร

ต่อมาได้รับการสนับสนุนแนะนำจากเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคม หน่วยที่ 16 ตาก และองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน ในการบริหารและจัดการกลุ่มอาชีพเย็บผ้า รวมถึงได้งบประมาณในการจัดการกลุ่มจากศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด หน่วย

กฤติกา ตันปิ่น

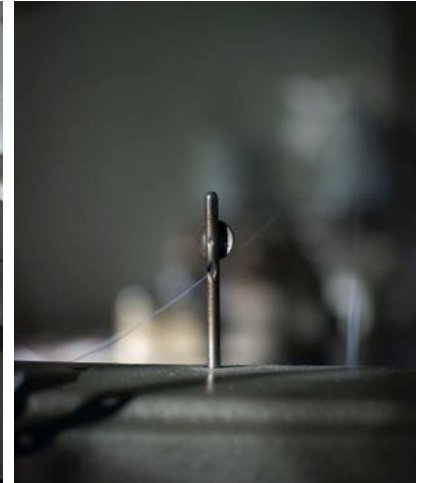

ที่ 16 จังหวัดตาก (ศพส.16)

กฤติกา เสริมว่า หลังกลุ่มดำเนินมาได้พักหนึ่ง สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดตากได้เดินทางมาดูงาน และให้งบประมาณไปศึกษาดูงานที่จังหวัดพิจิตร ได้มีโอกาสพบกับผู้ประกอบการ เป็นโรงงานผลิตเสื้อซาฟารี ที่มาช่วยฝึกความเชี่ยวชาญให้ ทั้งด้านการตัดเย็บ เดินจักร ซ่อมจักร รวมถึงป้อนงานให้กับกลุ่ม

โดยทาง กฤติกา ซึ่งเป็นประธานกลุ่มฯ จะเป็นคนจัดสรรงานตามความถนัดของแต่ละคนตั้งแต่ทำตัวเสื้อ ปก อินทนู เย็บปลายแขน ทำสาบกระดุมนอกจากเสื้อแล้ว ทางกลุ่มยังได้ประยุกต์และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ อย่างหมวกช่างเชื่อม ซึ่งได้งบจากพัฒนาชุมชนประจำจังหวัดตาก

แล้วตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา ทางกลุ่มฯ มีเงินกองทุนหมุนเวียนสำหรับจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการตัดเย็บ รวมถึงสามารถปล่อยกู้ให้กับสมาชิก เงินจำนวนดังกล่าวเป็นงบที่เหลือจากองค์กรต่างๆ นำมาให้ แล้วเก็บรวมกัน

สำหรับค่าน้ำค่าไฟนั้น ทางกลุ่มใช้ดอกเบี้ยที่ได้จากการปล่อยกู้ให้กับสมาชิก 17 รายๆ ละ 3,500 บาท โดยจ่ายดอกเบี้ยทุกเดือนๆ ละ 70 บาทปัจจุบัน สมาชิกกลุ่มมีทั้งหมด 30 คน แต่ละคนจะมาตัดเย็บเสื้อผ้าตามภาระงานที่รับไป โดยรายได้ขึ้นอยู่กับส่วนที่ทำ โดยกฤติกาได้กำหนดไว้ว่า การตัดเย็บแต่ละส่วนนั้นจะมีราคาเท่าไร ขึ้นอยู่กับความยากง่ายแตกต่างกันไป สมาชิกทุกคนจะมีจักรคนละตัว สามารถมาทำงานตามความสะดวก ด้วยหลายคนยังมีอาชีพอื่นๆ ที่ทำคู่กันไป...

รวมกลุ่มเลี้ยงโค แล้วโตไปด้วยกัน

พื้นที่หมู่ที่ 7, 8 และ 9 นั้นเป็นที่ราบสูง นอกเหนือจากการทำพืชไร่ และเก็บของป่า ผู้คนส่วนหนึ่งนิยมเลี้ยงวัวเนื้อไว้จำหน่าย หากการเลี้ยงวัวจำเป็นต้องใช้พื้นที่ ใช้น้ำ โดยเมื่อก่อนนั้นแทบทุกบ้านของพื้นที่ฝั่งนี้จะเลี้ยงวัวไว้ แต่จากปัญหาราคาวัวตก ชาวบ้านเลิกทำอาชีพนี้ไปส่วนหนึ่ง

ณรงค์ พักภาค รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เล่าว่า มีการก่อตั้งกลุ่มเลี้ยงโคขึ้นในราวปี 2541 โดยมี **ธนะชาติ สุขะอารมณ** เป็นประธาน ซึ่งตอนนั้นเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8 และมี **ชิน บัวบาน** ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 เป็นแกนนำร่วมกันก่อตั้ง โดยเปิดรับสมาชิกผู้เลี้ยงโค ภายในหมู่ที่ 7, 8 และ 9

สำนักงานปศุสัตว์ อำเภอบ้านตาก และศูนย์วิจัยบำรุงพันธุ์สัตว์ จังหวัดตาก เข้ามาหนุนเสริมแนะนำให้ความรู้ในการจัดตั้งกลุ่มผู้เลี้ยงโค วัตถุประสงค์ก็เพื่อให้ง่ายต่อการขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ รวมถึงสร้างความร่วมมือร่วมใจในหมู่ผู้เลี้ยงโค

ในราวปี 2544 คณะกรรมการหมู่บ้านได้พิจารณารับรองกลุ่มเลี้ยงโค มีการรวมตัวกันจำนวน 37 ครัวเรือน ได้เงินทุน 7,400 บาท และได้นำวัวตัวเมียอีก 3 ตัวจากสมาชิกกลุ่มมาสมทบ ติราคาเป็น 36,000 บาท มีการประชุมนัดขึ้นในกลุ่มสมาชิก ด้วยมีงบประมาณศูนย์ฯจูงใจชุมชนจาก อบต.สมอโค่น ทางกลุ่มทำโครงการขอกู้ยืมเงินเพื่อนำมาเลี้ยงโค ได้รับเงินจำนวน 100,000 บาท กำหนดส่งคืนเงินปีละ 20,000 บาท เป็นเวลา 5 ปี และตั้งประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และกรรมการกลุ่มขึ้น จำนวน 7 คน โดยให้มีการหมุนเวียนกรรมการ 4 ปีครั้ง มีการทำข้อตกลงร่วมกันในการกู้ยืมเงินของสมาชิกกลุ่ม โดยนำเงินทุนก้อนที่ได้มา หารด้วยจำนวนสมาชิกในกลุ่มที่มีความประสงค์กู้ เพื่อให้เฉลี่ยไปเท่าๆ กัน โดยมีกำหนดส่งคืนทุกปี คิดดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือน

เมื่อรวมกลุ่มกันได้แล้ว ทางกลุ่มผู้เลี้ยงโคได้ส่งตัวแทนเข้าอบรมการผสมเทียม 2 คน คือ **ธนะชาติ สุขะอารมณ** ร่วมกับบรรเจิด ไกลโต เจ้าหน้าที่ อบต.สมอโค่น ที่สำนักงานปศุสัตว์ อำเภอบ้านตาก เพื่อนำความรู้มาดูแลโคในพื้นที่

นอกจากนี้ยังมีข้อตกลงส่งเสริมการออมในกลุ่มสมาชิก โดยให้มีการออมวันละ 1 บาท เพื่อนำเงินที่ได้มาหมุนเวียนภายในกลุ่ม จัดตั้งเป็นกองทุนยา โดยกลุ่มจะซื้อยาที่จำเป็นในการรักษาโรคที่เกี่ยวข้องกับวัวมาจำหน่ายในราคาถูกลงกว่าท้องตลาด

เมื่อมีเงินมาหมุนเวียนมากขึ้น ทำให้กลุ่มเริ่มทำ กองทุนฟาง เนื่องจากฟางช่วงนั้นมีราคาแพง จึงคิดหาวิธีช่วยสมาชิกด้วยการปล่อยเงินให้สมาชิกในกลุ่มไปซื้อฟางมาเลี้ยงโค เพื่อให้สมาชิกยังสามารถเลี้ยงโคต่อไปได้

ณรงค์ ทัศนาค

การเลี้ยงวัวยอมมีชี จึงทำกองทุนชีวัว โดยเอาชีวัวมารวมกันทำปุ๋ยอัดเม็ด ส่งให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อเป็นรายได้ของกลุ่มต่อไป นอกจากนี้ยังมีกองทุนเมล็ดพันธุ์หญ้า โดยเปิดให้สมาชิกยืมเมล็ดพันธุ์หญ้าไปปลูก โดยปล่อยยืม 5 กิโลกรัม สมาชิกใช้คืน 6 กิโลกรัม

เมื่อถามณรงค์ถึงโคที่เลี้ยงนั้น เขาบอกว่า โคที่กลุ่มเลี้ยงนั้นส่วนใหญ่จะมีการเลี้ยงแม่พันธุ์เพื่อเพาะเอาลูก ก็มีการขุนเอาเนื้อ โดยการเลี้ยงโคนั้นไม่ยาก เข้ามาเปิดคอกให้วัวไปกินหญ้า กินน้ำ ปล่อยให้อิสระภายในอาณาเขต มีล้อมรั้วกันออกนอกไร่ เย็นตอนเช้าคอก เอาฟางเสริมเข้าไป แต่ต้องอดทน ยิ่งตอนเวลาที่ราคาตกด้วยแล้ว

“เมื่อก่อนที่บ้านหมู่ที่ 7, 8 และ 9 มีจำนวนโคมากกว่าคน แต่ยุคสมัยเปลี่ยนแล้ว เหลือกันไม่มาก บวกกับเมื่อสี่ห้าปีก่อนวัวราคาตก ในช่วงนั้นคนเปลี่ยนไปปลูกมันแทนเสียเยอะ” ณรงค์ปิดท้าย...

พักผ่อนหย่อนกาย Stay

ตำบลสมอโคนเป็นชุมชนเล็กๆ ที่เงียบสงบ มีความเป็นกันเอง ที่
นี้อยู่กันแบบเรียบง่าย หากมีโอกาสมาเยี่ยมเยือน เรียนเชิญให้มาพัก
ในโฮมสเตย์ อาจไม่สวยงามเท่ารีสอร์ท แต่โดดเด่นที่การต้อนรับขับ
สู้ เปี่ยมด้วยอัธยาศัยไมตรี

หากแวะเวียนมาคราใด ตำบลสมอโคนขอเรียนเชิญ ยินดีต้อนรับ
อย่างยิ่ง...

โฮมสเตย์ ป่าสำเภา

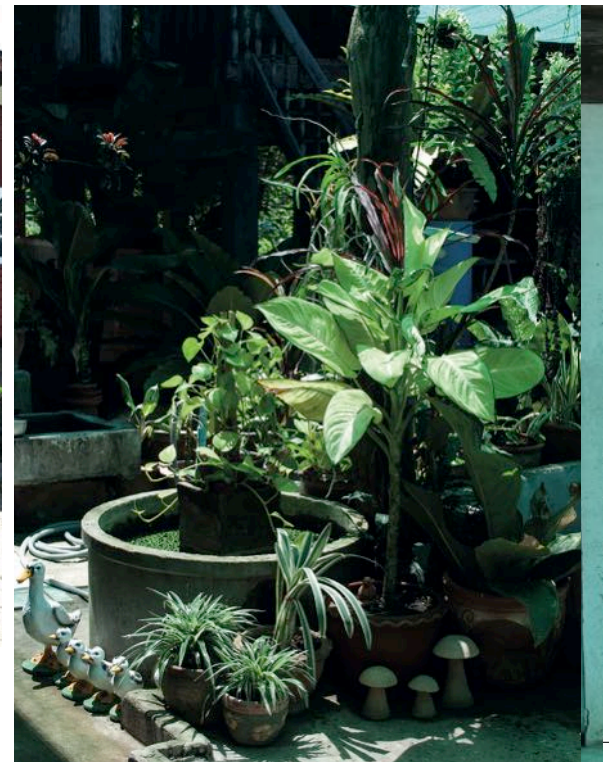
บ้านของ สำเภา ตันแบน ตั้งอยู่ที่บ้านเกาะลาน หมู่ที่ 3 เป็นบ้านไม้ผ่านการยกสูงและปรับบริเวณด้านล่างให้เป็นที่อยู่อาศัย โดยรอบมีต้นไม้ประดับ เข้าไปจะได้ยินเสียงน้ำจากบ่อน้ำเล็กด้านหน้า กับสุนัขแสนเชื่องที่เข้ามาคลอเคล้าคลอเคลีย

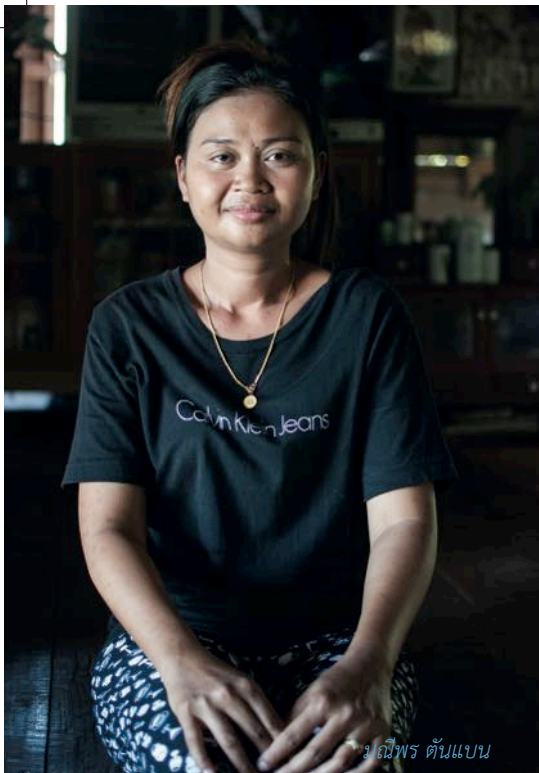
มณีพร ตันแบน ลูกสาวของสำเภา เล่าให้ฟังว่า ทาง อบต. ได้ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นำบ้านมาทำเป็นโฮมสเตย์ เพื่อรองรับผู้มาศึกษาดูงาน ซึ่งทั้ง สำเภาและมณีพร เห็นว่า บ้านมีบริเวณกว้างขวาง มีห้องว่างที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ ประเมินแล้วว่าสามารถรองรับได้ จึงตอบตกลงเข้าร่วมโครงการ

ภายในบ้านสะอาดสะอ้าน การต้อนรับของที่นี่เน้นความเป็นกันเอง แยกที่มาพักจะได้รับการดูแลอำนวยความสะดวก ตอนเช้ามีอาหารพื้นบ้านให้รับประทานก่อนออกไปรู้จักชุมชน...

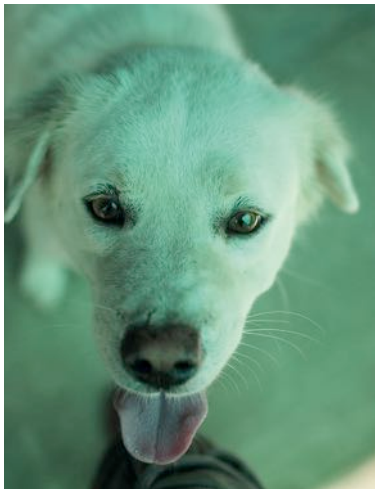
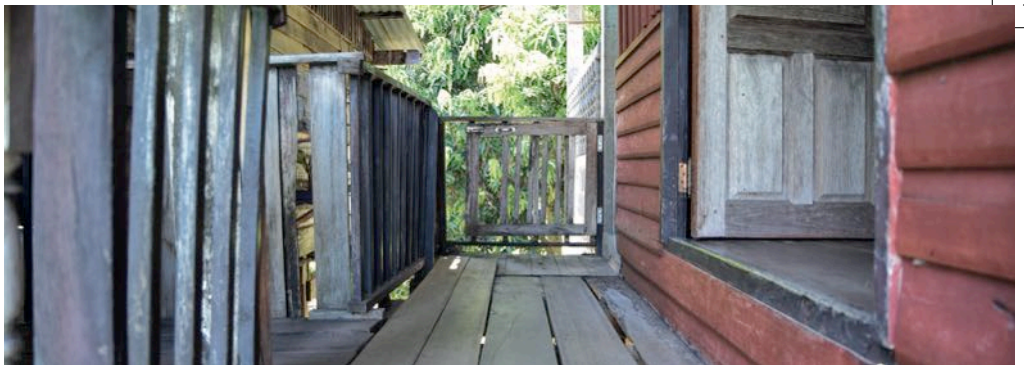

สำเภา ตันแบน

อติพร ตันแบน

อาหารพื้นบ้าน

Local Food

จำปี จันทรหมวก หรือป่าจุก กับเล็ก จ้ายนอก หรือป่าเล็ก ทั้งสองเป็นเพื่อนกันมานาน อยู่บ้านใกล้เรือนเคียง ทั้งยังเป็นลูกหลานตำบลสมอโคนแท้ๆ เกิดและอยู่อาศัยกันที่นี่ ทั้งคู่จึงได้รับการถ่ายทอดฝีมือด้านการทำอาหารจากปู่ย่าตายาย

เวลามีสงานศพ งานบวช งานแต่งงาน หรืองานรับแขกของ อบต. เจ้าภาพหลากหลายหลายตาจึงไหว้วานให้ทั้งจำปีและเล็ก เป็นธุระเรื่องกับข้าวกับปลา หลายงานก็จำเพาะเจาะจงเมนูอาหาร หลายงานก็เกิดขึ้นจากมิตรจิตมิตรใจอาสาช่วยเหลือทำอาหารไปช่วยงาน

ตำบลสมอโคนเป็นตำบลเล็กๆ อยู่ง่ายกินง่าย เน้นความเป็นกันเอง อาหารการกินล้วนเป็นอาหารพื้นบ้าน จำปีกับเล็ก ทั้งสองเข้าคู่กันเหมาะเจาะลงตัว มีลูกมืออีกสองสามคน ตั้งโต๊ะปรุงกันที่หน้าบ้านจำปีซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ 6 ริมแม่น้ำปิงที่ไหลเรื่อยไปตามกระแสน้ำ กระทบใบใหญ่ หม้อแกง กับเตาถ่านดั้งเดิม เสมือนเป็นครัวของหมู่บ้าน

ทั้งสองจะทำอะไรให้กินกันนะ...

แกงมะแฮะ

จำปี จันทร์หมวก เส่ว่า นี่เป็นแกงพื้นบ้านที่หารับประทานได้น้อยที่นัก เป็นอาหารพื้นบ้านเลื่องชื่อของที่นี่ วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ล้วนอยู่ในพื้นที่ ไม่ต้องไปซื้อหา ตัวพระเอกอย่างถั่วมะแฮะนั้นมีให้เก็บอยู่ทั่วไปในบริเวณบ้านหมู่ที่ 6

แกงมะแฮะนี้นิยมทำกินในวันสงกรานต์ เป็นแกงมงคลที่ลูกหลาน นิยมทำไปเยี่ยมผู้สูงอายุ รับประทานร่วมกัน แต่ที่บ้านของจำปีก็ทำกินกันเป็นประจำ ไม่จำเพาะเจาะจงเทศกาล หรือเวลาใดๆ กลับมาเยี่ยมบ้าน ก็มักได้รับการร้องขอให้ทำแกงมะแฮะให้กิน

จำปีกับเล็ก ทั้งสองชั้นอาสาปรุงแกงมะแฮะ เผยเคล็ดลับกรรมวิธีทุกขั้นตอนแบบไม่หวงกัน ลองติดตามไปพร้อมกันเลยดีกว่า...

เครื่องปรุง (สำหรับ 10-15 ที่)

(ส่วนพริกแกง)

พริกแห้ง	½	ขีด
หอมแดง	½	ขีด
กระเทียม	½	ขีด
ตะไคร้	2	ต้น
กระชาย	1	ขีด
กะปิ	½	ขีด

(ส่วนแกง)

ถั่วมะแฮะ (แกะแล้ว)	1	กิโลกรัม
หมูสามชั้น	1	กิโลกรัม
ปลาร้า	1	ขีด
มะเขือเทศ	2	ขีด
ชะอม	10	ยอด
มะขามเปียก	½	ขีด
น้ำมันพืช	2	ขีด
ข้าวเกรียบกุ้ง		ตามชอบ

วิธีทำแกงมะแฮะ

(เครื่องแกง)

1. นำพริกแห้ง กระเทียม ตะไคร้ กระชาย กะปิ มาโขลกรวมกันในครกจนละเอียดเข้ากัน ตักใส่ถ้วย พักไว้

(การแกง)

1. ต้มถั่วมะแฮะในน้ำเดือดประมาณ 30 นาที ลองใช้มือจับหรือชิมดู ให้ถั่วมะแฮะนิ่มกำลังกิน

2. ใส่ปลาร้าลงไปต้ม ทิ้งไฟอ่อนๆ

3. ซอยหอมเป็นชิ้นบางๆ

4. ตั้งกระทะ ใส่น้ำมัน เอาหอมแดงที่ซอยแล้วลงไปเจียวจนนิ่ม (สีเริ่มซีดเป็นสีเทา)

5. นำหมูลงไปผัดในกระทะจนสุก จากนั้นใส่พริกแกงที่เตรียมไว้ลงไปผัดจนหอมเข้าเนื้อ เมื่อได้ที่แล้วเทใส่หม้อถั่วมะแฮะ ต้มสัก 15-30 นาที

6. ปรงรสด้วยน้ำมะขามเปียก คนจนเข้ากันแล้วปิดไฟ

7. ยกจากเตา ใส่มะเขือเทศ ซะอม เคล้าให้เข้ากัน พร้อมตักเสิร์ฟ รับประทานกับข้าวสวย หรือข้าวเหนียว

พัดวุ้นเส้นโบราณ

เล็ก จ้ายนอก เล่าว่า ผัดวุ้นเส้นของที่นี่ไม่เหมือนที่อื่น เป็นสูตรที่ตกทอดกันมาแต่โบราณ ในตำบลเหลือกันอยู่ไม่กี่คนแล้วที่ผัดแบบนี้

วันนี้ เล็กกับจ่าปี จึงเลือกที่จะทำเมนูนี้ เป็นของดีของอร่อยของตำบลสมอโคนที่ใครต่อใครก็ติดอกติดใจ ลองมาดูกันว่าเป็นอย่างไร...

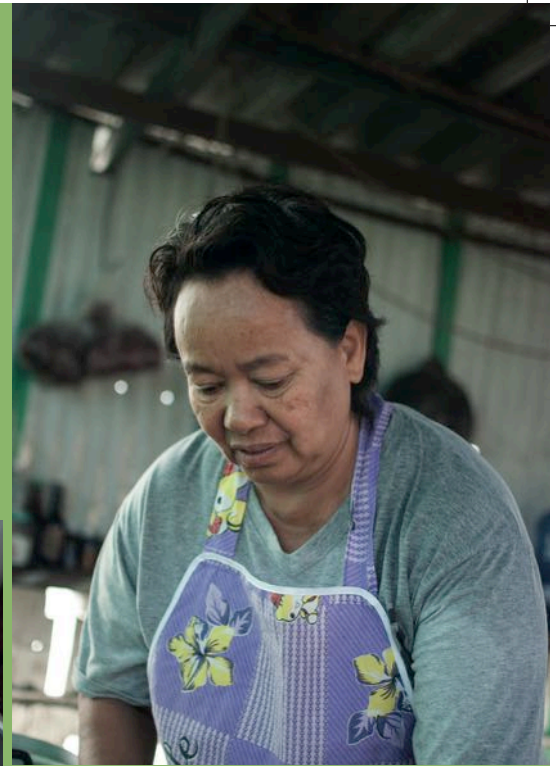
เครื่องปรุง (สำหรับ 10-15 ที่)

วุ้นเส้น	1	กิโลกรัม
หมูสับ	3	ขีด
พริกไทยดำ	½	ขีด
กระเทียม	½	ขีด
หอมแดง	½	ขีด
กะปิ	1	ขีด
น้ำตาลทราย	2	ขีด
น้ำมันพืช	3	ขีด
ซีอิ้วขาว	4	ช้อนโต๊ะ
น้ำมันหอย	2	ช้อนโต๊ะ
ซอสถั่วเหลือง	2	ช้อนโต๊ะ
น้ำสะอาด	1	กิโลกรัม

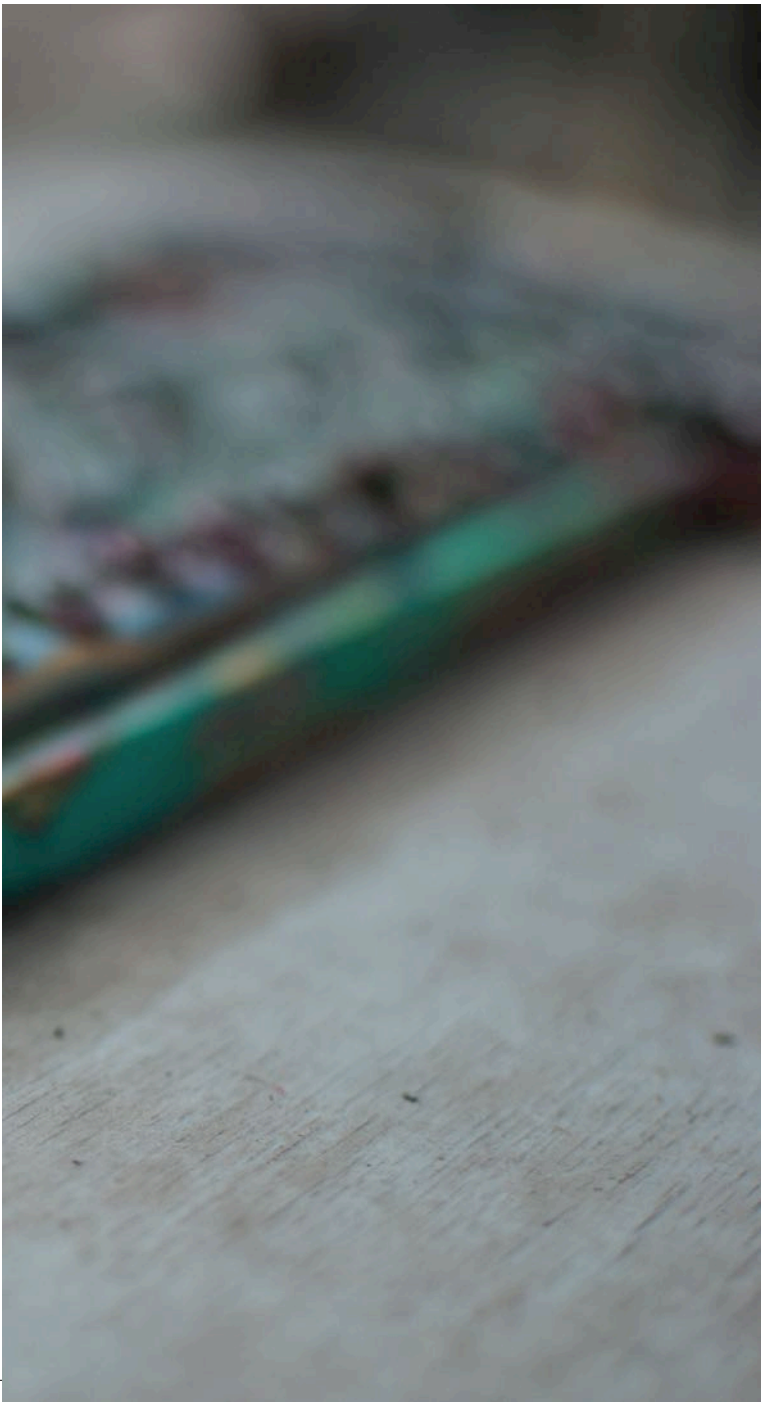

วิธีทำผัดวุ้นเส้นโบราณ

1. แช่วุ้นเส้นในน้ำสะอาดจนนิ่ม นำขึ้นสะเด็ดน้ำ พักไว้
2. ตำพริกไทยดำ กะปิ หอมแดง จนละเอียดเข้ากัน พักไว้
3. ตั้งกระทะบนเตา ใส่น้ำมันลงไป เอาเครื่องที่ตำไว้ลงไปผัดจนหอม
4. นำหมูลงไปผัดจนสุกปรุงรสด้วยซีอิ๊วขาว ซอสภูเขาทอง น้ำมันหอย น้ำตาลทราย น้ำสะอาด รอนจนขึ้นเดือด ชิมรสสักเล็กน้อย (ถ้าชอบเค็มเติมซีอิ๊วขาว หรือน้ำมันหอยเพิ่มได้)
5. ใส่วุ้นเส้นลงไป ผัดจนแห้ง เป็นอันเสร็จพร้อมเสิร์ฟ

วัฒนธรรม

Culture

วิถีชีวิตของคนตำบลสมอโคนยังผูกพันกับพระพุทธศาสนา ความโดดเด่นในเรื่องของวัฒนธรรมจึงสะท้อนผ่านศาสนา มีพระสงฆ์ ที่นอกจากจะเป็นตัวแทนถ่ายทอดพระธรรมคำสอน ยังเป็นเฟืองตัว สำคัญที่ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมให้คงอยู่กับชุมชนต่อไป

ความโดดเด่นของที่นี่ก็อยู่ที่แหล่งประติมากรรมวิเศษศิลป์ รวมไปถึงศิลปะภายในวัด ซึ่งมีพระสงฆ์รูปหนึ่งที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการถ่ายทอดวัฒนธรรมนี้ให้กับชาวชุมชน

นอกเหนือจากนั้น ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างโองมืองธรรมศุทธิ ได้ปรากฏหลักฐานว่ามีภาษาล้านนาอยู่ที่ตัวโองมือง ทำให้ผู้นำชุมชนเกิดความคิดในการรื้อฟื้นภาษาล้านนาขึ้น ด้วยเชื่อว่า เคยเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่...

แหล่งประติมากรรมวิเศษศิลป์

วัดวิเศษวานิชตั้งอยู่ตรงข้ามกับองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน ซึ่งอยู่บ้านสมอโคน หมู่ที่ 4 โดยที่นี่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประติมากรรมประจำตำบล มี พระครูสาทรปัญญาวิจิตร ปัจจุบันเป็นรองเจ้าอาวาสวัดวิเศษวานิช ทั้งดำรงตำแหน่งเจ้าคณะตำบลสมอโคน เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับชาวบ้านที่สนใจ

พระครูสาทรปัญญาวิจิตร ย้อนความให้ฟังว่า ตนเองเริ่มต้นบวชเณรตั้งแต่อายุ 11 เข้ารับการอุปสมบทที่วัดพระธาตุน้อย ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลตากตก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก หลังจากบวชเณรได้ไม่นาน ได้มีโอกาสมาช่วยงานศพที่วัดวิเศษวานิช ซึ่งสมัยก่อนเวลาพระสงฆ์มรณภาพ จะมีการทำปราสาทใส่ศพพระ จึงทำให้ได้พบกับพระอธิการจัน เจ้าอาวาสวัดน้ำล้อม ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องการเป็นช่างแกะปูน แกะสลักไม้ รวมถึงการวาดลวดลายไทย

ภายหลังบวชเณรได้ไม่นาน ก็ย้ายมาจำวัดที่วัดวิเศษวานิชแห่งนี้ด้วยความสนใจ ประสานกับมีความสามารถในด้านนี้ พระครูสาทรปัญญาวิจิตร จึงทำงานของตัวเองเรื่อยมา โดยเริ่มวาดและปั้น ทั้งลายกนก ลายไทย ลายเชิงชาย อย่างที่เห็นปรากฏอยู่ตามศาลาอุโบสถ ส่วนหนึ่งเป็นฝีมือของพระครู นอกจากนี้ยังได้เริ่มงานแกะปูน โดยแกะสิงห์ พระพุทธรูป อย่างพระพุทธรูปในอุโบสถหลังเก่านั้นเป็นฝีมือของพระครูสาทรปัญญาวิจิตร หรืออุโบสถหลังใหม่บริเวณเชิงบันได พระครูสาทรปัญญาวิจิตรก็เป็นผู้แกะนาคทั้งสองด้าน

นอกเหนือจากงานปั้นแล้ว พระครูสาทรปัญญาวิจิตรยังวาดจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถใหม่ รวมถึงจิตรกรรมฝาผนังภายใน

พระครูสาทรปัญญาวิจิตร

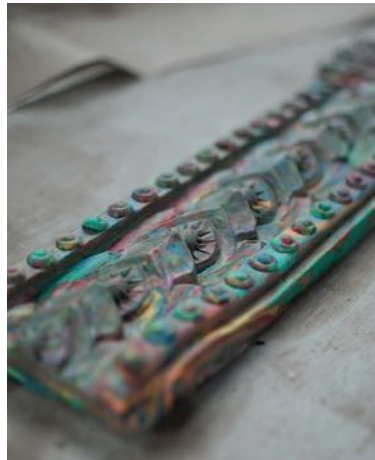
เจดีย์ ด้วยเกรงว่าความรู้ที่มีอยู่จะสูญหาย พระครูจึงได้ถ่ายทอดให้ **ก้าปัญญาสอน** ผู้เป็นน้องชายและกลุ่มชาวบ้านในชุมชนที่สนใจได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ถึงวิธีการและเทคนิคต่างๆ เพื่อเป็นแหล่งรายได้เสริมให้กับครอบครัว ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญานี้ไปในตัว

อบต.สมอโคน เองก็เล็งเห็นถึงของดีภายในตำบล จึงได้ทำการส่งเสริมจัดตั้งให้เป็นแหล่งเรียนรู้ประจำตำบล ถ่ายทอดความรู้ให้กับชาวบ้าน สอนทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวาดลายบนกระดาษ การลอกลายลงบนดินน้ำมัน การแกะลาย จนถึงเรื่องการหล่อปูนทับเพื่อทำแม่พิมพ์ ทั้งยังมีการถ่ายทอดให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่สนใจ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เด็กเกิดความรักในศิลปะและวัฒนธรรมของไทย ช่วยให้เด็กได้อยู่ใกล้ชิดกับวัดมากขึ้น

พระครูสาทรปัญญาวิจิตร ยังคงสืบสานในงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง หยิบจับสิ่งนั้นสิ่งนี้ทำไม่ได้หยุดตามเวลาและโอกาสที่อำนวย หากใครผ่านมาพูดคุยร้องขอให้เข้าชมศิลปะภายในวัด พระครูสาทรปัญญาวิจิตรจะยินดีเป็นอย่างยิ่ง...

ก้า ปัญญาสอน

แหล่งสืบสานภาษาล้านนา

ที่วัดวิเศษวานิช ยังเป็นแหล่งสืบสานภาษาล้านนาอีกด้วย ที่จังหวัดตากมีการสืบสานภาษาล้านนาอยู่ในหลายตำบล โดยเฉพาะในอำเภอบ้านตากนี้ สืบเกิดจากหลักฐาน เช่น คัมภีร์ไบลาน กระดาษข่อย อักษรสลักบนตัวโองมอธรรมศุทธิ ที่เขียนด้วยภาษาล้านนาทั้งสิ้น

พระครูสาทรปัญญาวิจิตร ย้อนความให้ฟังว่า สมัยก่อนที่ตนเองยังเป็นเด็กวัดอยู่ที่วัดพระธาตุน้อยนั้น ได้มีพระจากเชียงใหม่มาเป็นเจ้าอาวาส โดยเจ้าอาวาสได้สอนภาษาล้านนาให้กับสามเณรรวมถึงพระลูกวัด ที่สำคัญเด็กที่จะบวชเป็นสามเณร หรือผู้ใหญ่ที่จะบวชเป็นพระ จะบวชที่วัดได้จำเป็นต้องรู้ภาษาล้านนา จึงทำให้ในวัยเด็กของพระครูสาทรปัญญาวิจิตรได้เล่าเรียนภาษาล้านนาก่อนที่จะทำการบวชเณร จนเมื่อหลังจากย้ายมาจำวัดที่วัดวิเศษวานิช พระครูยังคงศึกษาเพิ่มเติมจากคัมภีร์ไบลาน เพื่อรักษาภูมิปัญญานี้ต่อไป

กาลต่อมา **ไพโรจน์ เงินแจ่ม** นายกองค้การบบริหารส่วนตำบลสมอโคน ได้ไปเห็นภาษาล้านนาที่โองมอธรรมศุทธิ ซึ่งเป็นโบราณสถานประจำตำบลสมอโคน จึงเดินทางไปที่วัดเกะลาน ซึ่งเป็นวัดในพื้นที่ๆ โองมอธรรมศุทธิตั้งอยู่ หากเวลานั้นเจ้าอาวาสรูปเก่าได้มรณภาพไปแล้ว ทำให้ไม่มีผู้อ่านภาษาล้านนา นายกฯ จึงได้สืบเสาะหาคนอ่าน และได้มาทราบว่พระครูสาทรปัญญาวิจิตรมีความรู้ด้านภาษาล้านน่านี้ และด้วยความที่เห็นว่า คนอ่านภาษาล้านนาได้มีน้อยเหลือเกิน จึงได้มีการผลักดันส่งเสริมให้มีการศึกษาภาษาล้านนาขึ้นในตำบล โดยเอาสมาชิก พนักงาน อบต. มาเรียนภาษาล้านนา จนพอได้พอเป็น

นอกจากนี้ พระครูสาทรปัญญาวิจิตรยังสอนพระ รวมถึงสามเณรในวัดให้อ่านภาษาล้านนา คู่กับพระปริยัติธรรม ทั้งนี้ เพื่อสืบสานรากของภาษาให้อยู่คู่กับชุมชนต่อไป...

เที่ยวชมยามเย็น

Sightseeing

ความเป็นชุมชนอยู่อาศัย การท่องเที่ยวของที่นี่จึงเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มาพร้อมกับความรู้ ผสานกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของผู้คน หากสนใจ ชาวบ้านตำบลสมอโคนยินดีและเต็มใจให้การต้อนรับสู่อย่างเต็มที่

ส่วนที่เป็นของดีของเด่น นอกจากบรรยากาศที่ติดริมแม่น้ำปิงแล้ว ก็เห็นจะเป็นแหล่งเยี่ยมชมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ซึ่งสะท้อนรากของตำบลสมอโคน ทั้งมีความงดงามให้สัมผัส ไม่นับรวมความรู้ที่จะได้กลับไปอีกมาก...

วัดวิเศษวานิช

เป็นวัดประจำบ้านสมอโคน หมู่ที่ 4 ซึ่งเป็นที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วิเศษศิลป์ รวมถึงเป็นที่จำวัดของเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล

ภายในมีความโดดเด่นที่อุโบสถหลังเก่า ซึ่งเป็นศิลปะที่ตกทอดมาแต่สมัยโบราณ ตัวอุโบสถผ่านอุทกภัยครั้งใหญ่มาเมื่อปี 2554 หากแต่ชาวบ้าน พระสงฆ์ได้ช่วยกันฟื้นฟูอุโบสถหลังเก่านี้อันขึ้นมาตามสภาพ ภายในมีพระพุทธรูปซึ่งแกะโดยพระครูสาทรปัญญา วิจิตรประดิษฐานอยู่ที่พื้น เนื่องจากฐานวางไม่สามารถรับน้ำหนักได้

อุโบสถหลังเก่านี้อสร้างขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐาน แต่จากร่องรอย และรูปแบบทางสถาปัตยกรรม สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 23-24 หลังคาเป็นเครื่องไม้มุงด้วยกระเบื้องดินเผาปลายแหลม แต่ปัจจุบันหลังคาพังทลายลงมาหมด ตัวอุโบสถหันไปทางทิศตะวันออก มีประตู 2 ตำแหน่ง หน้าต่างฝั่งละ 3 บาน ภายในมีการปูพื้นด้วยอิฐดินเผา ปรากฏแนวเสาสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่รองรับโครงหลังคา และเครื่องไม้ด้านบน ฐานชุกชีประดับด้วยลวดลายปูนปั้น มีชายผ้าห้อยลงมาตรงหน้าฐานพระพุทธรูป หรือที่เรียกว่า “ผ้าทิพย์” และประดับด้วยกระจกลี ทั้งยังพบเครื่องถ้วยจีนที่กำหนดอายุในช่วงราวพุทธศตวรรษที่ 23

-24 เช่นเดียวกัน

สำหรับอุโบสถใหม่ มีจิตรกรรมฝาผนังสวยงาม ด้านหลังของพระพุทธรูปเป็นภาพต้นโพธิ์ใหญ่ ตรงกันข้ามกับอุโบสถเป็นเจดีย์ที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ภายในมีจิตรกรรมฝาผนังที่วาดโดยพระครูสาทร-ปัญญาวิจิตร...

โองโงธรรมศุทธิ

ก่อนหน้าบริเวณด้านหน้าทางเข้าบ้านเกาะลาน หมู่ที่ 3 ซึ่งเป็นที่ตั้งของโองโงธรรมศุทธินั้นเป็นพื้นที่รกร้าง กระทั่งนายกองคการบริหารส่วนตำบลสมอโคนคนปัจจุบันได้มาสำรวจ จึงได้พบกับโบราณสถานที่มีค่านี้

โองโงธรรมศุทธิได้รับการสร้างขึ้นในปี 2448 ในสมัยที่ครูบาสุยะตาเป็นเจ้าอาวาสวัดเกาะลาน เป็นสิ่งก่อสร้างที่ก่อด้วยอิฐและฉาบด้วยดินเผา มีรูปร่างคล้ายอุโมงค์สูงประมาณ 1.5 เมตร ยาว 2.4 เมตร มีจำนวน 25 หลัง มีข้อความที่บันทึกบนแผ่นกระดานชนวน เขียนด้วยภาษาล้านนา โดยพระครูคัมภีร์ธรรมโมภาส อดีตเจ้าอาวาสวัดเกาะลาน อ่านได้ความว่า ‘ได้สร้างอุทิศให้...’ (อ่านต่อไม่ได้ เนื่องจากตัวอักษรได้ลบเลือน)

ตอนที่พบนั้น โองโงธรรมศุทธิได้ชำรุดทรุดโทรมไปมากแล้วจึงแจ้งให้สำนักศิลปากรที่ 6 สุโขทัย มาสำรวจ เพื่อประมาณการค่าใช้จ่ายในการบูรณะแต่เนื่องจาก อบต.สมอโคน มีงบประมาณไม่เพียงพอ จนบัดนี้ก็ยังไม่มีงบประมาณในการดำเนินการ

กระนั้นโองโงธรรมศุทธิก็ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานกับกรมศิลปากร บนเนื้อที่ 5 ไร่ 3 งาน 86

ตาราจวา

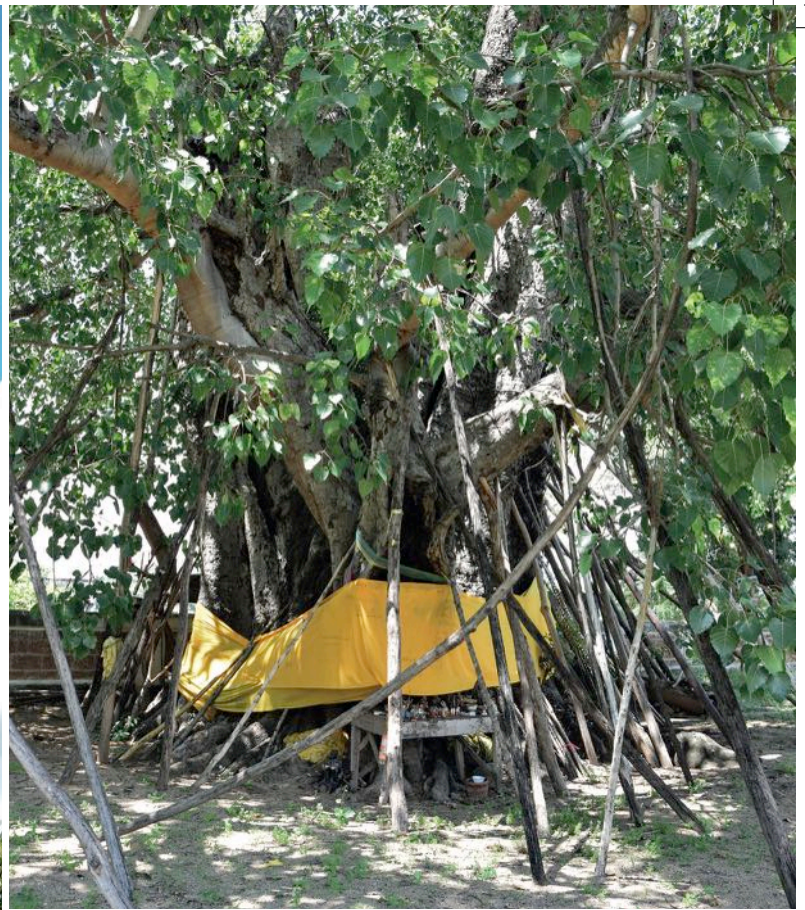
วัตถุประสงค์ของการสร้างโอ้โงมอธรรมศุทธิแต่เดิมนั้น ก็เพื่อ การเข้าพิธีปริวาสกรรม แต่ในปัจจุบัน ไม่สะดวกที่จะดำเนินประเพณี ที่โอ้โงมอธรรมศุทธิแห่งนี้ เนื่องจากมีถนนตัดผ่าน ทำให้เป็นที่ พลุกพล่านวุ่นวายเกินกว่าจะปฏิบัติกิจของสงฆ์

ต่อมา เกิด พุ่มจันทร์ ชาวบ้านหมู่ที่ 5 บ้านสมอโค่นมีความ ศรัทธา จึงได้สร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่ประดิษฐาน ณ โอ้โงมอ ธรรมศุทธิ เพื่อให้เป็นสถานที่สักการะของประชาชนทั่วไป และเพื่อ ฟ้นฟูประเพณีเข้าปริวาสกรรม จึงได้ขอความร่วมมือนายกองค์การ บริหารส่วนตำบลสมอโค่นดำเนินกิจกรรมดังกล่าว แต่เนื่องจาก

ประเพณีปริวาสกรรมต้องใช้เวลา 9 วัน 8 คีน ซึ่งนานไป ทำให้ องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโค่นได้จัดโครงการปฏิบัติธรรม ซึ่งใช้ เวลาประมาณ 4 วัน 3 คีน แทน โดยจัดโครงการดังกล่าวติดต่อกัน มาเป็นเวลา 14 ปีแล้ว

นอกจากนี้ ในปี 2551 อบต.สมอโค่น ได้จัดพิธีอุปสมบทพระ- สงฆ์จำนวน 102 รูป เพื่อเข้าร่วมปฏิบัติธรรม ณ โอ้โงมอธรรมศุทธิ เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ โดยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมในวันที่ 5 ธันวาคมของทุกปีเรื่อย มา...

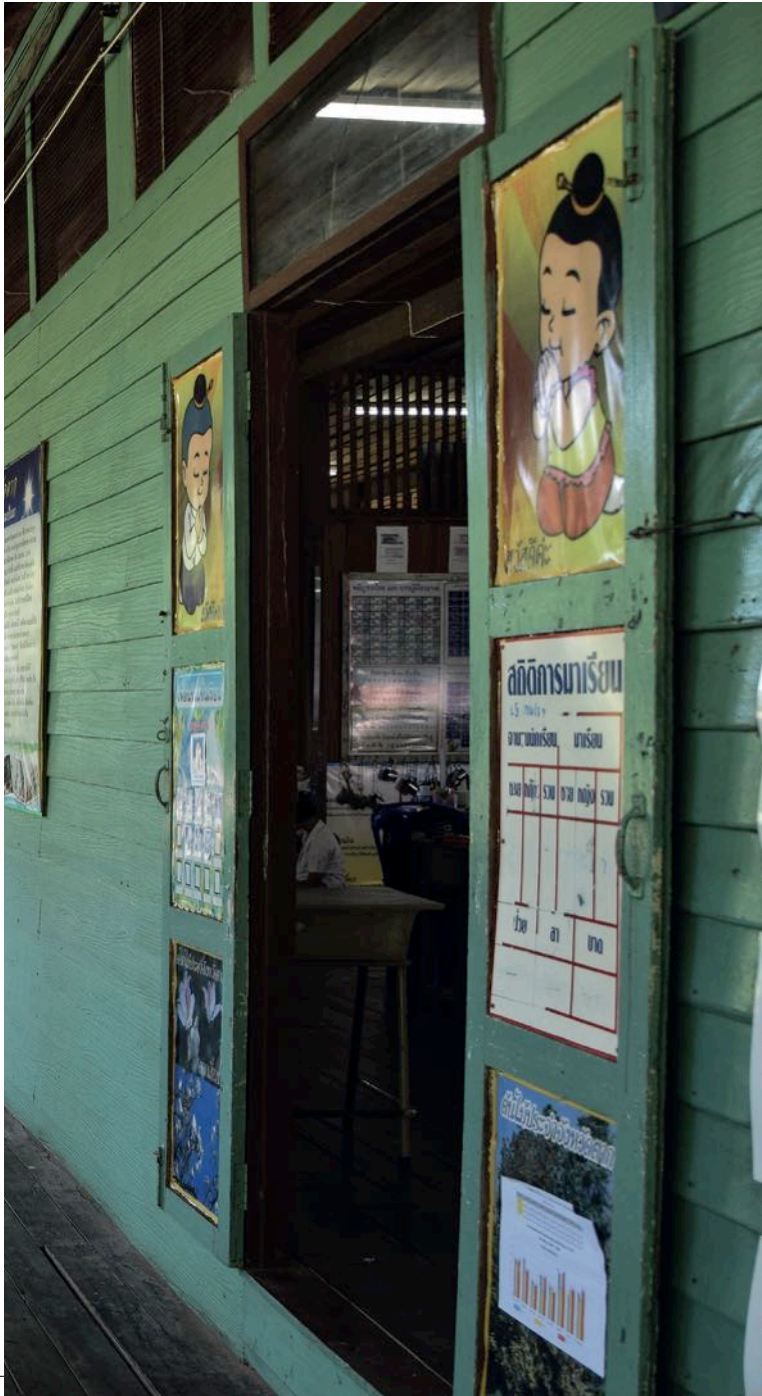

ต้นโพธิ์ใหญ่

วัดโพธิ์งาม ตั้งอยู่ที่บ้านสมอโคน หมู่ที่ 6 ตำบลสมอโคน ประชาชนร่วมใจกันสร้างวัดนี้ขึ้นตั้งแต่ประมาณปี 2350 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2514

วัดนี้มีต้นโพธิ์ใหญ่ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของตำบลสมอโคน เป็นที่เคารพของชาวบ้านในตำบลมาเป็นเวลาช้านาน...

สัมภาษณ์ 'ภาวะผู้นำ'

Interview

เรื่องของ 'ภาวะผู้นำ' นั้นสะท้อนหลายสิ่งหลายอย่างในพื้นที่ผู้นำคือยอมรับถึงถึงความก้าวหน้าของชุมชน

ผู้นำคือต้องมีจิตสาธารณะ มองประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก ที่สำคัญต้องเปิดใจรับฟังประชาชนของตัวเอง ตำบลสมอโคนเข้มแข็งได้ด้วยผู้นำ ซึ่งใช้การสร้างคน พัฒนาคอนให้เข้ามามีส่วนร่วม จนเวลานี้ตำบลสมอโคนมีผู้นำจำนวนมากที่ก้าวขึ้นมารับผิดชอบกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ในชุมชน...

A portrait of a man in traditional Thai attire. He is wearing a brown leather hat with decorative patterns and a red and black plaid shirt over a camouflage t-shirt. He is standing under a thatched roof, with a wooden post and a white electrical outlet visible in the background. The background is filled with lush green foliage.

ไพลังพลาเมืองขับเคลื่อนสมอโคบ

ไพโรจน์ เงินแจ่ม

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคบ

หลังย้ายมาอยู่ที่ตำบลสมอโคนในปี 2526 ในฐานะสามี และพ่อของลูกสาวทั้ง 3 คน ไพบโรจน์พยายามทำอย่างดีที่สุด ขณะที่บทบาทของพลเมืองก็ไม่เคยมองข้าม โดยเป็นพลังหนึ่งในการพัฒนาตำบลสมอโคนเรื่อยมา

กระทั่งผ่านมา 14 ปี เมื่อการกระจายอำนาจเดินทางมาถึง จึงหันมาทุ่มเทแรงกายแรงใจให้กับชุมชนอย่างเต็มที่ ผ่านบทบาทของการเป็นสมาชิก อบต. กระทั่งมาสู่นายกองค้การบริหารส่วนตำบลในที่สุด

ตั้งแต่เริ่มทำงาน เป้าหมายเพียงอย่างเดียวของไพบโรจน์ คือทำให้สมอโคนน่าอยู่ ผ่านสาธารณูปการที่ทั่วถึง ค่านึงถึงสิ่งแวดล้อม พร้อมส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน หากทั้งนี้ ต้องไม่ลืมในเรื่องของการสร้างพลังสามัคคี รวมถึงสร้างคน

สังคมบ้านนอกโดยพื้นฐานอยู่กันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความเป็นพลเมืองจึงหมายถึงการที่ทุกคนค่านึงถึงประโยชน์สาธารณะ กำหนดทิศทางของส่วนรวม โดยมีท้องถิ่นหรือ อบต. เป็นตัวประสานในการพัฒนาชุมชน

ในสังคมไทยปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประชาชนรากหญ้า เพราะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ในขั้นตอนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็ง ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกระบวนการ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของทุกคน ข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็น ท้องถิ่นจึงพยายามจะเป็นกระบอกเสียงในการช่วยกระจายข่าวสาร ไม่ว่าจะเป็นการทำแผนแม่บท การจ้างชาวให้ทราบถึงสิทธิและหน้าที่ของชาวบ้านในกระบวนการพัฒนา ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้

ในอดีตชาวบ้านถูกขี้นำมาโดยตลอด แต่มาตอนหลัง อบต. สมอโคน เปิดเวทีให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เมื่อมีเวทีให้เขาได้พูด ได้ระบาย ก็เหมือนเขายกภูเขาออกจากอก เหมือนเขา

อีต้อตมานานที่ไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น แม้ประชาชนบางส่วนจะมีการศึกษาน้อย แต่พวกเขาก็มีความรู้ มีประสบการณ์ พอมีโอกาสแสดงความคิดเห็นก็จะทำให้ฝ่ายบริหารได้รับรู้ในสิ่งที่ไม่เคยได้ถูกนำเสนอ

การมอบอำนาจให้ประชาชนนับเป็นเรื่องสำคัญ เพราะหากองค์กรท้องถิ่นไม่ทำเช่นนั้นก็จะไม่รู้ความคิดหรือข้อมูลพื้นฐานของชาวบ้าน เครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนไปสู่ชุมชนจัดการตนเองคือการแสดงความคิดเห็น เพราะบางครั้งเราอาจจะเลยความเห็นของเสียงส่วนน้อยที่มีคุณค่า การเปิดใจรับฟังเสียงเล็กเสียงน้อยเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญในการบริหาร

เมื่อก่อนนั้นการพัฒนาเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ตาม ผู้มีอำนาจมีส่วนอย่างมากในการตัดสินใจหรือผูกขาดอำนาจไว้กับตัวเอง แต่การพัฒนาในยุคปัจจุบันจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วม ที่ตำบลสมอโคนจึงพยายามเชื้อเชิญทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมทำร่วมคิดในทุกระบวนการ และร่วมรับผลประโยชน์ รวมถึงมีการประเมินผลว่า สิ่งที่ทำกันมานั้นมันเกิดผลอย่างไร

การเข้าร่วมเป็นเครือข่ายตำบลสุขภาวะ เป็นแนวทางการพัฒนาบริการด้านสาธารณสุขที่มีประโยชน์ ทำให้ตำบลสมอโคนได้รับนวัตกรรมใหม่ๆ ในการบริหารจัดการ ทำให้เกิดเส้นทางใหม่ๆ ที่จะนำพาชุมชนไปสู่สิ่งที่คาดหวังได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเกษตร การดำรงชีวิต สุขภาพ สิ่งเหล่านี้ทำให้ชุมชนได้รับการถ่ายทอดอย่างเป็นกระบวนการ

ในปี 2560 ไพบโรจน์ตั้งความหวังไว้ว่า ตำบลสมอโคนต้องมีสวัสดิการถ้วนหน้า อันเกิดจากการบูรณาการทุกภาคส่วน สิ่งที่ประชาชนต้องการจากรัฐ ต้องได้ ขณะเดียวกันรัฐก็ต้องได้หลังจากพลเมืองเป็นสังคมที่พลเมืองตระหนักรู้บทบาทหน้าที่ของตัวเอง ขณะเดียวกันรัฐก็ต้องสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มที่...

ติดต่อ

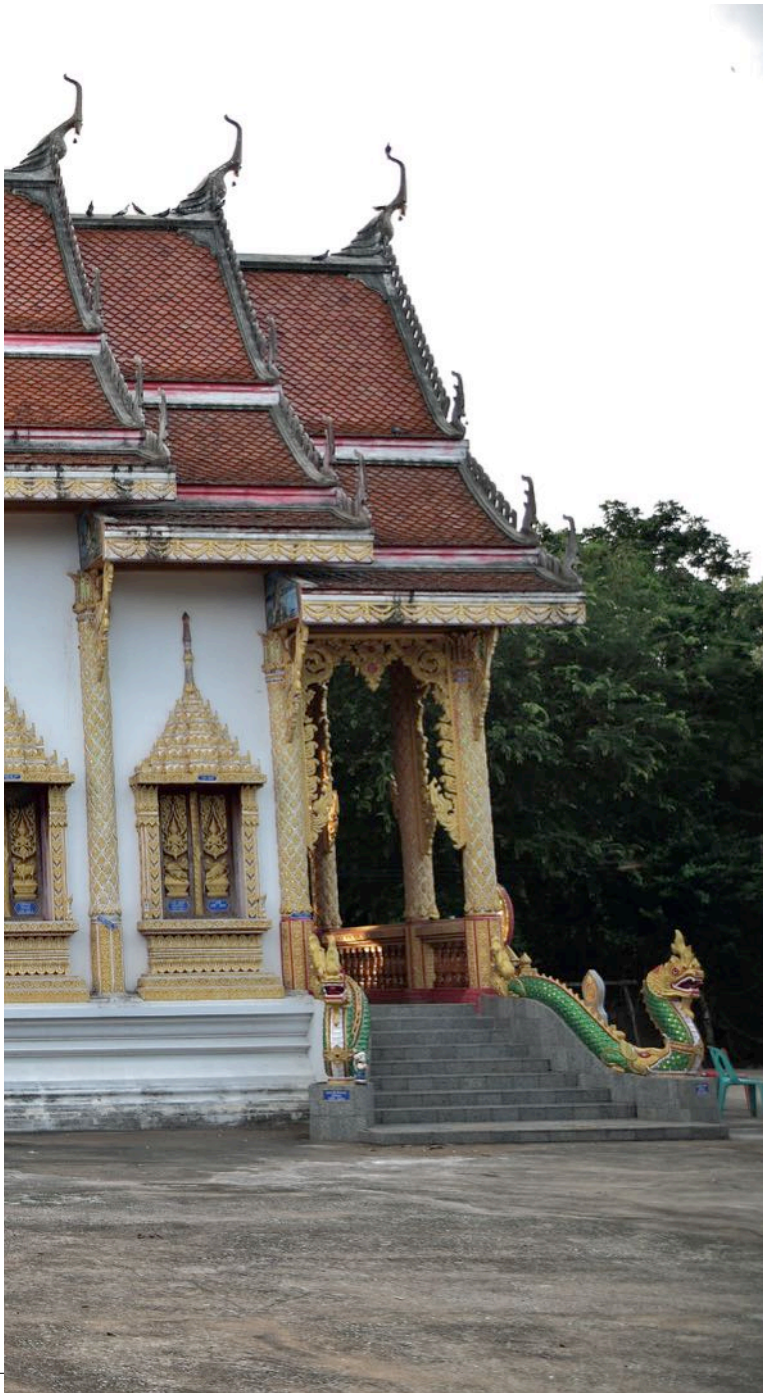
Contact

องค์การบริหารส่วนตำบลสมอโคน

หมู่ที่ 4 (ตรงข้ามวัดวิเศษวานิช) ตำบลสมอโคน อำเภอบ้านตาก
จังหวัดตาก

โทร. 055-591705

ประวัติ ข้อมูลพื้นฐานตำบลสมอโค่น

History & Basic Information

ตำบลสมอโค่นเกิดขึ้นเมื่อประมาณ 100 กว่าปีเศษ อ้างอิงจากโบราณสถานที่พบในพื้นที่ คือ โบราณสถานโองมอธรรมศุทธิ และอุโบสถเก่าวัดวิเศษวานิช มีข้อสันนิษฐานว่า ผู้คนที่สัญจรไปมาทางแม่น้ำปิง เห็นว่ามีทำเลดี จึงสร้างที่พักอาศัยชั่วคราวขึ้น แล้วขยายชุมชนหนาแน่นขึ้น เรียกชื่อ 'สมอโค่น'

พื้นเพของชาวบ้านในพื้นที่หมู่ที่ 1-6 ของตำบล ส่วนใหญ่พักอาศัยมาตั้งแต่กำเนิด พูดภาษาพื้นเมือง คือ ไทยเหนือ ส่วนหมู่ที่ 7-9 เป็นหมู่บ้านเกิดใหม่ มีคนจากท้องถิ่นอื่น เช่น อีสาน กลาง และคนท้องถิ่นเดิมเข้ามาอาศัย พูดภาษากลาง อีสาน และไทยเหนือ

ตำบลสมอโค่นมีด้วยกัน 9 หมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านหนองชะลาบ หมู่ที่ 2 และ 3 บ้านเกาะลาน หมู่ที่ 4, 5 และ 6 บ้านสมอโค่น หมู่ที่ 7 บ้านน้ำดิบ หมู่ที่ 8 บ้านสระทอง และหมู่ที่ 9 บ้านชัยมงคล

ตำบลมีพื้นที่ 96,441 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 60,270 ไร่ อาณาเขตทางทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก อาณาเขตทางทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก อาณาเขตทางทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลโป่งแดง และตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก อาณาเขตทางทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลตากตก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

ตำบลสมอโค่นมีจำนวนประชากรทั้งหมด 4,313 คน แบ่งเป็นชาย จำนวน 2,178 คน หญิง จำนวน 2,135 คน จาก 1,317 หลังคาเรือน

